

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för utgiftsområde 6, som totalt uppgår till ca 53,8 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet oppositionspartiernas alternativa budgetförslag.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i budgetpropositionen. I det sammanhanget föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen att Försvarsmakten omgående bör tillföras ansvaret även för vidmakthållandet av myndighetens materiel och anslutande offentlig upphandling.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem. I det sammanhanget föreslår utskottet även ett tillkännagivande om förankring av anskaffningen i riksdagen.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndigande för regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39 C/D. Utskottet föreslår i det sammanhanget ett tillägg till bemyndigandet.

Utskottet tillstyrker slutligen regeringens förslag om att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby.

Med stöd av 9 kap. 16 § riksdagsordningen om utskottsinitiativ föreslår utskottet dels ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort en internationell insats, dels ett tillkännagivande om försvarsmusikens uppgift.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L och KD).

I ett separat särskilt yttrande har Sverigedemokraterna i anslutning till förslagspunkt 5 Logistik för högre försvarsberedskap förklarat att om partiets reservation avvisas i den förberedande voteringen i kammaren kommer Sverigedemokraterna att i huvudomröstningen stödja det alternativ som förordas av Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:1 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Cirka 90 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Budgetprocessen i riksdagen.....	9
Betänkandets disposition.....	10
Utskottets överväganden.....	11
Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6.....	11
Anslag inom utgiftsområde 6.....	18
Logistik för högre försvarsberedskap.....	51
Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem.....	58
Överlåtelse och upplåtelse av materiel.....	62
Gotlands regemente.....	66
Framtida inriktning för utgiftsområdet.....	67
Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället.....	71
Statsflyget.....	74
Reservationer.....	77
1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD).....	77
2. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (KD).....	77
3. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (S, MP, V).....	78
4. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (SD).....	79
5. Stärkt upphandlingskompetens vid försvarsmyndigheterna, punkt 6 (M, C, L, KD).....	80
6. Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem, punkt 7 (SD).....	81
7. Överlåtelse och upplåtelse av materiel, punkt 8 (SD).....	81
8. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (M).....	82
9. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (SD).....	83
10. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (C).....	84
11. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (L).....	85
12. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 11 (M, C, L, KD).....	86
13. Försvarsmaktens breda roll i samhället, punkt 12 (KD).....	87
14. Statsflyget, punkt 13 (SD).....	87
Särskilda yttranden.....	89
1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (M).....	89
2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (SD).....	92
3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C).....	93
4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (L).....	95
5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (KD).....	97
6. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (SD).....	99
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	100
Propositionen.....	100
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	101
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag.....	108
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag.....	110

Bilaga 4

Regeringens och oppositionens förslag till
beställningsbemyndiganden 111

Bilaga 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden 112

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9 och

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (KD)

2. Stöd till civila som gjort internationell insats

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort internationell insats och tillkännager detta för regeringen.

3. Försvarsmusikens uppgift

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om försvarsmusikens uppgift och tillkännager detta för regeringen.

4. Anslag inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2018

Riksdagen anvisar ramanslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 11 och avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 22, 24, 28, 29, 65, 72, 73 och 76,

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 8,

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 10,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 24,

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6,

2017/18:3690 av Daniel Bäckström m.fl. (C),

2017/18:3802 av Allan Widman m.fl. (L),

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40,

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 5 samt

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1, 3 och 4.

b) Beställningsbemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 12 och avslår motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 11.

c) Krediter i Riksgäldskontoret

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018

1. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 18 500 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital,

2. utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,

3. besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkterna 6, 8 och 9 samt avslår motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 6, 8 och 9.

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanerna för

1. vidmakthållande av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

2. anskaffning av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

3. krisberedskap för 2018–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4 och 10 samt avslår motionerna

2017/18:1189 av Jesper Skalberg Karlsson (M),

2017/18:1783 av Anders Hansson (M),

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 49, 54, 55, 57–59 och 61,

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkandena 2–5,

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 36–43,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18,

2017/18:3629 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1–3 och

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25 och 30–33.

5. Logistik för högre försvarsberedskap

Riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i propositionen samt ställer sig bakom det utskottet anför om ansvaret för vidmakthållandet av Försvarsmaktens materiel och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 1 och motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 10 och
avslår motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 3 (S, MP, V)

Reservation 4 (SD)

6. Stärkt upphandlingskompetens vid försvarsmyndigheterna

Riksdagen avslår motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 44.

Reservation 5 (M, C, L, KD)

7. Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem

Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt ställer sig bakom det utskottet anför om att förankra anskaffningen i riksdagen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 11 och
avslår motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 6 (SD)

8. Överlåtelse och upplåtelse av materiel

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, och under 2018 är det till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D som sådan export kan ske.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 7 och avslår motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 7 (SD)

9. Gotlands regemente

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 2.

10. Framtida inriktning för utgiftsområdet

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) yrkande 2,
 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1,
 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1,
 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,
 2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,
 2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38 och
 2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 8 (M)

Reservation 9 (SD)

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (L)

11. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Riksdagen avslår motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 5.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

12. Försvarsmaktens breda roll i samhället

Riksdagen avslår motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 15.

Reservation 13 (KD)

13. Statsflyget

Riksdagen avslår motion

2017/18:3270 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 14 (SD)

Stockholm den 23 november 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L)*, Hans Wallmark (M)*, Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M)*, Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD)*, Jan R Andersson (M)*, Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C)*, Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M)*, Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD)*, Lotta Johnsson Fornarve (V), Mikael Oscarsson (KD)*, Mattias Ottosson (S) och Kalle Olsson (S).

* Avstår från ställningstagande under punkt 4, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar försvarsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2017.

Som en del av beredningen av budgetfrågorna skaffade utskottet information om övergången från JAS 39 C/D till JAS 39 E och om upplåtelse och överlåtelse av viss materiel. Redovisningen gavs av försvarsminister Peter Hultqvist vid utskottssammanträdet den 19 oktober 2017. Vid samma tillfälle informerade försvarsministern om anskaffningen av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2018. I bilaga 3 finns utskottets förslag till anslagsfördelning. I bilaga 4 finns en sammanställning av regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden, och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen som ett första steg i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har med bifall till regeringens förslag bestämt utgiftsramen för 2018 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap till 53 835 520 kronor (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54). I detta ärende föreslår försvarsutskottet för riksdagen hur anslagen inom utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljningen av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om

riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultaten av statens verksamhet.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att övergripande frågor behandlas först när det gäller regeringens resultatredovisning med utgångspunkt i de mål som riksdagen har beslutat. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag, beställningsbemyndiganden, krediter i Riksgäldskontoret och investeringsplaner inom utgiftsområdet. Tillsammans med anslagen behandlar utskottet vissa av resultaten för statens verksamhet när det gäller försvaret och samhällets krisberedskap.

Därefter behandlas regeringens förslag om hur materiel- och logistikförsörjningen ska organiseras och regeringens förslag om anskaffning av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem.

Vidare behandlas regeringens förslag att under 2018 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden. Därefter behandlas regeringens förslag om inrättande av Gotlands regemente.

Slutligen behandlas ett antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2017/18.

Utskottets överväganden

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden när det gäller målen för utgiftsområde 6 och resultatredovisning av verksamhet inom området. Vidare ställer sig riksdagen bakom vad utskottet föreslår om försvarsmusikens uppgift och tillkännager det för regeringen. Riksdagen ställer sig även bakom vad utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort internationell insats och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservationerna 1 (SD) 2 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

I betänkande 2014/15:FöU11 behandlade utskottet regeringens proposition Sveriges försvar 2016–2020. Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag till mål för det militära respektive det civila försvaret och ett förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare hade beslutat skulle upphöra att gälla (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). Riksdagen fattade inte beslut om några nya krav på operativ förmåga för perioden 2016–2020, men ställde sig bakom det regeringen anför om att Försvarsmaktens operativa förmåga borde utgå från de förslag till mål för det militära försvaret, samt krav på tillgänglighet i fredstid och beredskap för att inta höjd beredskap, som angetts i propositionen.

Riksdagen beslutade att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Samtidigt beslutade riksdagen att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Utskottet välkomnade regeringens förslag till förtydligande av målet för det militära försvaret och framhöll att det är viktigt att förbättra kommande resultatredovisningar i förhållande till de mål som riksdagen beslutar. Riksdagen godkände också regeringens förslag om inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016.

I budgetbetänkande 2016/17:FöU1 anförde utskottet att man förväntar sig att regeringen tydligt redogör för hur man utvecklar resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer. Utskottet hade tidigare understrukit att regeringens resultatredovisning med stöd av bedömningsgrunder och resultatindikatorer är ett viktigt steg i detta förbättringsarbete (bet. 2014/15:FöU3, bet. 2015/16:FöU1). Utskottet framhöll i budgetbetänkandena för 2015, 2016 och 2017 att resultatindikatorerna bör förbättras så att de i högre grad återspeglar faktiska resultat och inte omvärldsförändringar.

Utskottet ansåg vidare att man delade regeringens syn på att såväl regeringens som riksdagens behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen och att detta ska bidra till förverkligandet av de politiska målen. Utskottet menade att det är viktigt att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt för utskottet att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till dessa mål. När det gäller både målen för utgiftsområdet och inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 konstaterar utskottet att dessa gäller tills vidare eller till dess att riksdagen beslutar att de ska upphöra och eventuellt ersättas med andra riktlinjer. Vilka uppgifter Försvarsmakten ska lösa med utgångspunkt i dessa mål regleras normalt både i myndighetens instruktion och i de årliga regleringsbrev.

I budgetbetänkande 2016/17:FöU1 anförde utskottet att när det gäller utvecklingen av de krigsförband som riksdagen beslutat om lägger utskottet mycket stor vikt vid att de blir personellt och materiellt uppfyllda och att den operativa förmågan höjs. Sverige har precis gått in i en försvarsinriktningsperiod där det enskilt viktigaste är att öka den operativa förmågan hos de krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 som riksdagen har beslutat om. Utskottet konstaterade att den förbättrade redovisningen inom materielområdet och inte minst de förbättrade investeringsplanerna för försvarsmateriel stärker riksdagens möjligheter att bedöma utvecklingen i förhållande till de politiska målen under perioden. Att regeringen offentligt skulle redovisa bemanning, materieluppfyllnad och genomförd utbildning i förhållande till förbandsmålsättningarna för varje enskilt krigsförband bedömde utskottet däremot som olämpligt. Utskottet underströk samtidigt vikten av att resultatredovisningen till riksdagen när det gäller den operativa förmågan förbättras inom ramen för givna begränsningar.

Utskottet välkomnade det utvecklingsarbete som regeringen gjort när det gäller resultatredovisningarna i förhållande till kraven på verksamheten och de beslutade målen, men konstaterade samtidigt att regeringen behövde tydliggöra hur man avsåg att gå vidare med en utveckling av resultatredovisningen, t.ex. i form av resultatindikatorer för samhällets krisberedskap som utskottet tidigare efterfrågat.

Tillkännagivanden som återredovisas

Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 valt att återrapportera till riksdagen hur regeringen tagit hand om ett antal av riksdagens tillkännagivanden.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det bör genomföras en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet, att de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället bör ses över, att en samlad översyn bör göras av civila och militära krigsplaceringar samt att de regionala staberna bör omorganiseras (bet. 2016/17:FöU6 punkt 6, rskr. 2016/17:176). Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan allteftersom arbetet med att stärka förmågan i totalförsvaret fortsätter.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör se över bestämmelserna om skyddsobjekt i syfte att förbättra skyddet för vissa militära skyddsändamål och om det finns behov återkomma till riksdagen med förslag till förbättringar (bet. 2015/16:FöU6 punkt 2, rskr. 2015/16:165).

Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen att den skyndsamt bör låta genomföra en bred och genomgripande utredning som syftar till att finna generella lösningar för de olika situationer där totalförsvarets intressen behöver särskilt skydd. Riksdagen anser dessutom att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur regeringen avser att lösa frågan under tiden fram till dess att förslag om permanenta lösningar kan presenteras för riksdagen (bet. 2016/17:FöU5 punkt 8, rskr. 2016/17:175). I linje med vad som aviserades i den nationella säkerhetsstrategin den 4 januari 2017 beslutade regeringen den 23 mars 2017 kommittédirektiv till utredningen Förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (dir. 2017:31). En parlamentarisk kommitté ska kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda. Kommittén ska också se över delar av skyddslagstiftningen samt bedöma om åtgärder behöver vidtas för ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom eller viktigare infrastruktur, som exempelvis hamnar, flygplatser och energianläggningar. Kommittén ska lämna en delredovisning senast den 6 april 2018 om de frågor som rör skyddslagstiftningen. Uppdraget ska i övriga delar slutredovisas senast den 1 april 2019. Regeringen beslutade den 10 december 2015 (Fö2015/00916/MFI) att Försvarsmakten, Myndigheten för

samhällsskydd och beredskap och övriga berörda civila myndigheter ska återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret. Detta arbete utvecklas successivt och skapar en allt större medvetenhet i samhället om de krav som skyddet av Sverige ställer. Regeringen följer utvecklingen av totalförsvaret mycket noga. Med detta är den del av riksdagens tillkännagivande (bet. 2016/17:FöU5 punkt 8, rskr. 2016/17:175) som rör hur regeringen avser att lösa frågan fram till dess att förslag om permanenta lösningar om särskilt skydd för totalförsvarets intressen kan presenteras för riksdagen tillgodosett.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna att öka hemvärnsförbandens insatsberedskap vid extraordinära kriser (bet. 2012/13:FöU10, rskr. 2012/13:197). I samband med den fortsatta hanteringen av betänkandet Försvarsmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret (SOU 2014:73) samt 2015 års personalförsörjningsutrednings betänkande En robust personalförsörjning av det militära försvaret (SOU 2016:63) bereds bl.a. frågan om hemvärnets insatsberedskap. Därefter kommer regeringen att återkomma till riksdagen.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad försvarsutskottet anför om en utredning av Försvarsmaktens nya personalförsörjning (bet. 2012/13:FöU7, rskr. 2012/13:223). Regeringen tillsatte de två ovannämnda personalförsörjningsutredningarna. Båda betänkandena har remissbehandlats. Genom de frågor som blivit belysta genom utredningarna bedömer regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Riksdagen har vid två tillfällen riktat tillkännagivanden till regeringen om veteranpolitiken (bet. 2014/15:FöU7, rskr. 2014/15:132 och bet. 2015/16:FöU8, rskr. 2015/16:149). Efter analys av inkomna remissyttranden över Veteranutredningens betänkande Svensk veteranpolitik – Ett ansvar för hela samhället (SOU 2014:27) bedömde regeringen i budgetpropositionen för 2017 att det i dagsläget inte finns skäl att införa en nationell veteranmyndighet eller att utvidga begreppet veteran så som det föreslås i Veteranutredningen. En konsekvens av detta är att respektive myndighet ansvarar för sin personal ur ett veteranperspektiv i enlighet med ordinarie arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Vidare bedömde regeringen att ett särskilt veterancentrum senast den 1 juli 2017 skulle inrättas inom Försvarsmakten för att stärka och utveckla myndighetens veteran- och anhörigverksamhet. Bland anvisningarna till myndigheten finns att den ska sträva efter myndighetsöverskridande arbete. Försvarsmakten inrättade enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2017 ett veterancentrum den 1 juli. I och med inrättandet av Försvarsmaktens veterancentrum bedömer regeringen att båda tillkännagivandena är omhändertagna och därmed slutbehandlade.

Riksdagen har vidare tillkännagett som sin mening att veterandagen den 29 maj bör göras till allmän flaggdag (bet. 2016/17:KU29, rskr. 2016/17:246). Genom en ändring i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar

beslutade regeringen den 24 maj 2017 att veterandagen den 29 maj ska vara allmän flaggdag. Förordningsändringen trädde i kraft den 14 juli 2017. I och med beslutet bedömer regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det bör göras en översyn av Försvarmaktens tillgång till skjutfält och övningsområden för att säkra försvarets möjligheter att skala upp vid ett försämrat säkerhetsläge (bet. 2016/17:FöU6 punkt 11, rskr. 2016/17:176). Regeringen anser att tillgång till övnings- och skjutfält är av central betydelse för att Försvarmakten ska kunna utbilda och öva sina krigsförband för att öka deras krigsduglighet. Sådan verksamhet ska dock prövas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser. Det innebär att Försvarmakten såväl i dag som i framtiden måste ha tillgång till övnings- och skjutfält av skilda naturtyper och terrängförhållanden. Fälten måste vara placerade i olika delar av landet så att förbanden kan utbildas och övas i olika klimatförhållanden och så att övningar kan genomföras över hela det operativa djupet. Det innebär att övnings- och skjutfält i vissa fall har bibehållits även om det inte längre finns något militärt förband i fältets omedelbara närhet. Regeringen anser inte att några åtgärder behöver vidtas med anledning av tillkännagivandet.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den behöver klargöra försvarsmusikens uppgift genom att göra ett tillägg i förordningen (2007:1266) med instruktion till Försvarmakten (bet. 2016/17:FöU6 punkt 16, rskr. 2016/17:176). Där lyder texten i dag att ”Försvarmakten ska medverka i statsceremonier”. Regeringen konstaterar att det finns en samsyn kring försvarsmusikens roll. Styrdokumenten till myndigheterna ses kontinuerligt över och justeras vid behov. Regeringen bedömer inte att det finns något sådant behov och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Motionerna

I motion 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) framhåller motionärerna att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om vår nationella integritet och vårt demokratiska samhällssystem. Försvarmaktens viktigaste del i detta är att kunna möta, hejda och avvisa alla former av intrång från främmande stridskrafter, och i motionen yrkas därför att regeringen ska ge direktiv till Försvarmakten om myndighetens uppgifter (yrkande 9).

I motion 2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför motionärerna att det kontinuerligt ska göras en oberoende analys av Försvarmaktens förmågor. I motionen anges att resultatet ska redovisas offentligt. I redovisningen anför motionärerna att faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna bör redovisas för varje krigsförband (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att såväl regeringens som riksdagens behov av att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen och att det ska bidra till förverkligandet av de politiska målen. Utskottet lägger därför stor vikt vid att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till dessa mål. När det gäller både målen för utgiftsområdet och inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 konstaterar utskottet att dessa gäller tills vidare eller till dess att riksdagen beslutar att de ska upphöra och eventuellt ersättas med andra riktlinjer. Vilka uppgifter Försvarsmakten ska lösa med utgångspunkt i dessa mål regleras normalt både i myndighetens instruktion och i de årliga regleringsbrev. Utskottet ser därmed inga skäl att bifalla motion 2017/18:2017 yrkande 9.

När det gäller utvecklingen av de krigsförband som riksdagen beslutat om lägger utskottet mycket stor vikt vid att de blir personellt och materiellt uppfyllda och att den operativa förmågan höjs. Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan hos de krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 som riksdagen har beslutat om. Utskottet kan konstatera att den förbättrade redovisningen inom materielområdet och inte minst de förbättrade investeringsplanerna för försvarsmateriel förbättrar riksdagens möjligheter att bedöma utvecklingen i förhållande till de politiska målen under perioden. Att regeringen offentligt skulle redovisa bemanning, materieluppfyllnad och genomförd utbildning i förhållande till förbandsmålsättningarna för varje enskilt krigsförband bedömer utskottet däremot som olämpligt. Den information som enligt den väckta motionen bör offentliggöras redovisas av Försvarsmakten i en hemlig bilaga till årsredovisningen men skyddas med kvalificerad sekretess för att inte skada svenska försvarsintressen. Utskottet ser i dag inga skäl att förändra den ordningen och avstyrker därför motion 2017/18:3827 yrkande 6.

Utskottet vill samtidigt understryka vikten av att resultatredovisningen till riksdagen när det gäller den operativa förmågan kontinuerligt utvecklas inom ramen för givna begränsningar. Utskottet förutsätter att regeringen ska redovisa utvecklingen av alla delar av Försvarsmaktsorganisation 2016. Riksdagen bör ges förutsättningar att följa utvecklingen av alla förband inom Försvarsmaktsorganisation 2016. Utskottet utgår från att regeringen tillmötesgår detta när resultatredovisningen fortsättningsvis utvecklas.

När det gäller samhällets krisberedskap ser utskottet gärna att regeringen fortsätter att utveckla resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer. Det behövs bl.a. för att mer utvecklade analyser ska kunna göras av i vilken utsträckning den resultatutveckling som redovisas är ett resultat av en aktiv myndighetsutövning – inte minst från regeringens sida – eller ett resultat av omvärldsförändringar.

Regeringens redovisning av tillkännagivanden

Utskottet konstaterar att regeringen inte är skyldig att tillgodose ett tillkännagivande men att den konstitutionella praxisen är att regeringen gör det. Riksdagen har dessutom framhållit att beredningsåtgärder med anledning av ett tillkännagivande bör påbörjas så snart som möjligt. Om regeringen inte delar riksdagens mening och inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål bör riksdagen underrättas om skälen till att regeringen inte avser att tillgodose tillkännagivandet.

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2018 har tagit hand om ett flertal tillkännagivanden. I de fall som regeringen ännu inte slutbehandlat tillkännagivandet förutsätter utskottet att regeringen återkommer i samband med beredningen av skrivelse 75 eller i samband med nästa års budgetproposition.

Utskottet delar inte regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande i betänkande 2016/17:FöU6 (rskr. 2016/17:176) om försvarsmusiken kan anses som slutbehandlat. Utskottet anförde i betänkandet att det är viktigt att konserter för allmänheten möjliggörs över hela landet och att samtliga musikkåror får fortsätta verka. Dessutom ansåg utskottet att regeringen borde klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället. Regeringen har valt att inte gå vidare med tillkännagivandet med hänvisning till att det finns en samsyn kring försvarsmusikens roll och att styrdokumenterna till myndigheterna kontinuerligt ses över och justeras vid behov. Utskottet föreslår därför med stöd av 9 kap. 16 § riksdagsordningen om utskottsinitiativ att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen har vid två tillfällen riktat tillkännagivanden till regeringen om veteranpolitiken (bet. 2014/15:FöU7, rskr. 2014/15:132 och bet. 2015/16:FöU8, rskr. 2015/16:149). Utskottet delar inte regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande i betänkande 2015/16:FöU8 (rskr. 2015/16:149) kan anses som slutbehandlat. Utskottet anförde i betänkandet att regeringen borde vidta de åtgärder som krävs för att konsolidera veteranpolitiken och ytterligare stärka stödet till veteranerna och deras anhöriga i linje med Veteranutredningens förslag (SOU 2914:27). Enligt utskottets mening är utredningens förslag om en särskild lag till stöd och hjälp för civila tjänstemän som gjort en internationell insats en viktig del i det arbetet. Regeringen har valt att inte gå vidare med utredningens förslag i den delen. Det innebär att stödet för t.ex. polistjänstemän och brandsoldater är sämre än vad som gäller för militär personal med motsvarande erfarenhet. Utskottet föreslår därför med stöd av 9 kap. 16 § riksdagsordningen om utskottsinitiativ att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att

regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort internationell insats och tillkännager detta för regeringen.

Vad gäller tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor (bet. 2014/:FöU7, rskr. 2014/15:132) behandlar utskottet frågan i utskottets ställningstagande under avsnittet Anslag inom utgiftsområde 6.

I övrigt har utskottet inget att anföra om regeringens redovisning av tillkännagivanden.

Anslag inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap i enlighet med regeringens förslag. Riksdagen beslutar om de beställningsbemyndiganden och krediter i Riksgäldskontoret som regeringen föreslagit och godkänner även de investeringsplaner som regeringen föreslagit.

De förslag till anslagsfördelning som framställs i motionerna och övriga motionsyrkanden inom området avslås.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

Bestämmelser om beställningsbemyndiganden finns i 6 kap. 1 och 2 §§ budgetlagen (2011:203). Genom att lämna ett s.k. beställningsbemyndigande åtar sig riksdagen att anvisa medel för de betalningar som måste göras när åtagandena infrias i framtiden. Budgetlagens bestämmelser om beställningsbemyndiganden syftar till att säkerställa att regeringen och dess myndigheter uppfyller regeringsformens krav på riksdagens medgivande innan regeringen ger staten ansvar för ekonomiska åtaganden som kräver framtida anslag. För 2017 bemyndigade riksdagen regeringen att fatta beslut inom utgiftsområde 6 som inklusive tidigare åtaganden medförde ett behov av framtida anslag om 94 010 000 000 kronor (bet. 2016/17:FöU1, rskr. 2016/17:97).

Utskottet ansåg att 2017 års budget med de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen hade möjliggjort var ett viktigt steg i arbetet med att öka den operativa förmågan hos krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan hos totalförsvaret under innevarande försvarsinriktningsperiod. Utskottet delade regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Utskottet såg Rysslands retorik

mot väst och retoriken kring användning av kärnvapen som mycket oroväckande. Med den utgångspunkten såg utskottet behovet av att förstärka Sveriges militära förmåga och såg våra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som avgörande. Att stärka krigsförbandens krigsduglighet ansåg utskottet därför borde utgöra grunden för regeringens överväganden för såväl personalförsörjning som materieförsörjning. Utskottet välkomnade därför regeringens förändring av anslagsstrukturen i syfte att ge bättre förutsättningar för en effektivare materieförsörjning av krigsförbanden.

Utskottet betonade vikten av att myndigheters samlade resurser ska användas så effektivt som möjligt. Utskottet såg därför med viss oro på de brister och nödvändiga förändringar som Riksrevisionen pekat på hos både Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Utskottet betonade även resurseffektiviteten i den för 2017 planerade verksamheten inom sjö- och kustövervakningsområdet.

När det gäller kommunikationssystemet Rakel välkomnade utskottet att regeringen redovisade en fortsatt ökad anslutning till Rakel och att regeringen därför bedömde att systemet hade nått en ekonomisk stabilitet efter att stödfinansieringen av driften genom anslag hade upphört.

Utskottet påtalade att en välordnad alarmeringstjänst och kommunal räddningstjänst är viktiga förutsättningar för samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser och välkomnade därför de utredningsinitiativ som regeringen hade beslutat om på området.

I fråga om strålsäkerheten noterade utskottet regeringens bedömning att avvecklingen av kärnkraftsreaktorer, som ägarna beslutat om, på sikt kan påverka finansieringen av Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet. Utskottet välkomnade regeringens arbete med att se över hur framtida kostnader kan täckas.

I budgetpropositionen för 2017 redovisade regeringen 24 större pågående materielprojekt. För knappt hälften av dessa redovisade regeringen avvikelser i form av förseningar eller ökade kostnader. Utskottet värdesatte att regeringen tagit flera viktiga steg när det gäller att förbättra riksdagens möjligheter att följa upp pågående materielprojekt och att fatta investeringsbeslut på strategisk nivå. Utskottet såg dock med viss oro på de redovisade avvikelserna. Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2016 att ett arbete påbörjats för att analysera avvikelserna i investeringsplaneringen. Utskottet gjorde bedömningen att förseningar och behov av ekonomisk omplanering bidrog till att materieluppfyllnaden av krigsorganisationen var lägre än vad som hade varit önskvärt, vilket även regeringen konstaterat i budgetpropositionen. Problembilden är komplex, och utskottet ansåg att det finns ett behov av att utveckla kompetenser samt effektivisera processer och rutiner för att minska ledtider och risker i materieförsörjningen. Utskottet välkomnade det faktum att Försvarsmakten och Försvarets materielverk vidtagit åtgärder i denna riktning och att regeringen avsåg att följa myndigheternas fortsatta utvecklingsarbete under de kommande åren. Utskottet framhöll att de

utmaningar som försvarets stora omsättnings-, nyanskaffnings- och uppraderingsbehov innebär måste hanteras.

Med utgångspunkten att Försvarmaktens operativa behov ska vara styrande för materieförsörjningen såg utskottet inte skäl att i nuläget förändra materieförsörjningsstrategin och de principer för materieförsörjning som fastställts för att tjäna detta syfte. Samtidigt konstaterade utskottet att Försvarmakten i sitt underlag till den försvarspolitiska inriktningspropositionen hade föreslagit ett antal prioriterade åtgärder som inte rymdes inom de förstärkta anslagsramar som regeringen föreslagit. Utskottet bedömde därför att en operativ balans även måste säkerställas på längre sikt och att en samlad strategisk avvägning och prioritering för materieförsörjningen fr.o.m. 2021 måste utarbetas. Utskottet såg därför mycket positivt på den utredning som regeringen hade aviserat som skulle tillsättas under 2016 för att se över det samlade långsiktiga materielbehovet.

Utskottet delade regeringens bedömning att de nya investeringsplanerna kan förbättra förutsättningarna för en långsiktig strategisk styrning av materieförsörjningen och såg dem som ett viktigt led i regeringens arbete med att förbättra redovisningen till riksdagen.

Utskottet ansåg att en utgångspunkt för materieförsörjningen måste vara intresset av operativ effekt, kostnadseffektivitet, rationalitet och ekonomisk balans. I fråga om ekonomisk styrning beskrev både regeringen och utskottet under 2016 års budgetprocess förslag om att föra upp Försvarets materielverks myndighetskostnader på ett särskilt anslag på statens budget. Utskottet välkomnade precis som året innan regeringens arbete med att förändra processen för investeringar i försvarsmateriel. Utskottet underströk samtidigt behovet av att regeringen fortsatte att verka för kostnadseffektivitet och rationalitet.

Propositionen

Resultat försvaret

Regeringen gör bedömningen att Försvarmaktens samlade operativa förmåga i stort sett var oförändrad 2016 i jämförelse med 2015. Försvarmaktens operativa förmåga är förmågan att använda krigsförbanden och myndighetens övriga delar i militära operationer, ytterst för att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Enligt regeringen finns brister i Försvarmaktens förmåga att hantera den händelseutveckling som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge, och då ytterst ett väpnat angrepp.

Införandet av den nya, längre militära grundutbildningen har medfört att antalet anställda soldater och sjömän minskade under 2016, vilket påverkat den operativa förmågan. Samtidigt har krigsförbandssättning, organisering och vidmakthållande av tung kustrobot inlets och etableringen på Gotland tidigarelagts, vilket ger en viss ökning av förmågan att möta ett väpnat angrepp. Därmed gör regeringen bedömningen att krigsorganisationens tillgänglighet inte ökade 2016 jämfört med 2015.

Försvarsmakten kunde 2016 liksom under 2015 genomföra nationella operationer och hade förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen. Vissa begränsningar fanns, bl.a. när det gällde möjligheten att uthålligt lösa dessa uppgifter under långvariga påfrestningar.

Under 2016 ökade Försvarsmaktens förmåga att ta emot militärt stöd jämfört med 2015, även om brister kvarstår. Regeringen bedömer även att Försvarsmakten hade god förmåga och lämnade ett omfattande stöd till det övriga samhället samt till civila myndigheter.

Regeringen anser att Försvarsmakten har haft förmåga att genomföra internationella insatser på en efterfrågad nivå, samt haft förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera hot i internationella insatsområden.

Försvarsmakten ska enligt sin instruktion ha en aktuell operativ planering. Regeringen beslutade i december 2015 om anvisningar för Försvarsmaktens försvarsplanering. Försvarsmakten bedrev under 2016 försvarsplanering i enlighet med givna inriktningar.

Försvarsmaktens operativa förmåga är beroende av stöd från övriga myndigheter och aktörer. Regeringen har i regleringsbrev för 2017 gett Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut respektive Totalförsvarets rekryteringsmyndighet i uppdrag att redovisa arbetsläget i planeringen för höjd beredskap, särskilt arbetet med krigsplacering av personal. Regeringen har även i regleringsbrev för 2017 gett Försvarsmakten i uppdrag att, med stöd av Försvarets materielverk, redovisa resultatet av myndigheternas arbete med att ta fram ett försvarsförsörjningskoncept.

Regeringen bedömer att krigsförbanden i stort har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut, men att det finns områden som behöver utvecklas. Utvecklingen i krigsförbanden följs upp genom Försvarsmaktens värdering av förbandens krigsduglighet. Den sammanfattar förbandens förmåga att lösa sina uppgifter och beror främst på tillgången till materiel och övad personal.

Regeringen konstaterar att några krigsförband under 2016 ökade sin krigsduglighet som en följd av den pågående reformen, t.ex. genom kvalificerad övningsverksamhet eller materielltillförsel. Några krigsförband har lägre krigsduglighet än planerat, bl.a. till följd av brist på materiel och personal. När det gäller förmågan att agera samtidigt med två krigsdugliga brigader finns kvarstående brister i Försvarsmaktens förmåga.

Regeringen noterar att huvuddelen av alla förband har genomfört beredskapsövning och att komplexiteten i övningarna har ökat för att på sikt öka krigsdugligheten i krigsförbanden. Viss övningsverksamhet har kunnat integreras i den nationella insatsverksamheten.

Repetitionsutbildning med pliktpersonal genomfördes, och under 2016 kallades ca 1 500 personer in, varav ca 1 000 genomförde utbildningen. Cirka 30 av dessa var kvinnor. Under 2015 kallades ca 500 in, varav ca 300

genomförde utbildningen. Genomförandet av en stor mängd övningar med mindre delar av krigsförbanden har dock medfört att endast få krigsförband inom armé och logistik har övat i sin helhet och mot sina huvuduppgifter. Detta innebär i sin tur att den omfattande övningsverksamheten inte alltid lett till en ökning av krigsdugligheten hos aktuella krigsförband.

Med utgångspunkt i hur krigsförbandens förmåga har utvecklats lämnar regeringen en detaljerad resultatredovisning av verksamheten under 2015 för respektive stridskraft.

När det gäller personalförsörjningen bedömer regeringen att metoderna för personalförsörjningen av såväl officerare som gruppbefäl, soldater och sjömän varit otillräckliga för att över tid tillgodose Försvarmaktens behov. Den 14 november 2014 överlämnades betänkandet Försvarmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret (SOU 2014:73) till Regeringskansliet. Betänkandet har remissbehandlats. Den 28 september 2016 överlämnades betänkandet En robust personalförsörjning av det militära försvaret (SOU 2016:63) med det huvudsakliga förslaget att återaktivera mönstring och grundutbildning med värnplikt. Betänkandet har remissbehandlats. Den 2 mars 2017 beslutade regeringen med stöd av 1 kap. 3 a § lagen (1994:1809) om totalförsvarspflicht att totalförsvarspflichtiga ska vara skyldiga att genomgå mönstring och fullgöra grundutbildning med värnplikt. Skyldigheten att genomgå mönstring gäller fr.o.m. den 1 juli 2017, och skyldigheten att fullgöra grundutbildning med värnplikt gäller fr.o.m. den 1 januari 2018. Personalförsörjningen ska så långt som möjligt bygga på den enskildes intresse, motivation och vilja.

Vid utgången av 2016 fanns det 5 241 kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K) anställda, vilket är en minskning om 566 jämfört med 2015. Den totala målbilden i Försvarmaktens budgetunderlag med inriktning mot 2020 är 6 500 anställda GSS/K.

Inte heller rekryteringen av tidvis tjänstgörande personal (GSS/T) har nått de uppställda planeringsmålen. Vid utgången av 2016 hade Försvarmakten rekryterat 3 886 GSS/T. Den totala målbilden i Försvarmaktens budgetunderlag med inriktning mot 2020 är 10 400 anställda GSS/T.

Regeringen redovisar den s.k. materieluppfyllnadsgraden i krigsorganisationen. Det är en samlad bedömning av i vilken utsträckning krigsorganisationen överlag förfogar över den materiel som krävs för att lösa ålagda uppgifter. Resultatet för 2016 har bedömts i förhållande till 2015 års försvarspolitiska inriktning och utgår från Försvarmaktens värdering av krigsförbanden. Materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden. Under 2016 medförde brister i tillgången till materiel att det, i likhet med föregående år, fanns begränsningar i flera krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. Därtill medförde brister i krigsplaceringen att värderingen var förenad med osäkerhet. Den sammantagna värderingen visade på en fortsatt liten försämring i förhållande till föregående år. Brister fanns såväl inom dimensionerande materiel som inom förnödenhetsförsörjningen.

Regeringen bedömer att produktivitet och effektivitet i materieförsörjningen bör utvecklas för att behoven i högre utsträckning ska tillgodoses. I större detalj redovisar regeringen hur 21 enskilda pågående materielprojekt har utvecklats. För mer än hälften av dessa redovisar regeringen avvikelser i form av förseningar och/eller ökade kostnader.

När det gäller internationella insatser gör regeringen bedömningen att de förband som deltagit i internationella insatser har uppfyllt de krav som ställts i respektive insatsområde på förbandets organisation, bemanning, utrustning och genomförande.

Under 2016 deltog Försvarsmakten med väpnad styrka i FN:s stabiliseringsinsats i Mali, Resolute Support Mission i Afghanistan samt i den multinationella koalitionen mot Daish i Irak. Försvarsmakten deltog även i European Training Mission i Mali och i Somalia samt i European Union Military Advisory Mission i Centralafrikanska republiken. Vidare deltog Försvarsmakten med stabsofficerare i EU:s militära insats i södra centrala Medelhavsområdet, Eunavfor MED Sophia och Eunavfor MED Atalanta samt deltog i verksamhet inom ramen för säkerhetssektorsreform och kapacitetsbyggande. Försvarsmakten deltog under 2016 i samtliga EU:s insatser inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP).

Som uppföljning av Frankrikes begäran om stöd enligt artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen bidrog Försvarsmakten under 2016 med 98,5 flygtimmar av myndighetens del i SAC (Strategic Airlift Capability).

Under 2016 var 808 individer, varav 65 kvinnor och 743 män, insatta i internationella insatser. Detta är en minskning jämfört med föregående år, då 1 509 personer var insatta i internationella insatser. År 2014 uppgick antalet till 996 personer.

Det ekonomiska utfallet för internationella insatser under 2016 uppvisar ett underutnyttjande på ca 100 miljoner kronor. Regeringen noterar samtidigt att anslagsutnyttjandet 2016 var högre än 2015, vilket är en förbättring.

Inriktning försvaret

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Regeringen konstaterar att den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim och agerande i övrigt består. Regeringens bedömning är att den svenska militära förmågan måste öka även fortsättningsvis. Utöver de förstärkningar som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 6) och i vårandringsbudgeten för 2017 (prop. 2016/17:99 utg.omr. 6) föreslår regeringen en ökning med 2,7 miljarder kronor 2018 till totalförsvaret. Av detta föreslås det militära försvaret tillföras ytterligare 2,3 miljarder kronor 2018. Enligt regeringen understryker den säkerhetspolitiska utvecklingen betydelsen av att förslagen i den försvarspolitiska inriktningspropositionen för

2016–2020 genomförs. De ekonomiska förstärkningarna ska möjliggöra en ökad förmåga inom det militära försvaret genom bl.a. ökad förbandsverksamhet och beredskap, mer resurser för underhåll och vidmakthållande samt utökad anskaffning av mängdmateriel, förnödenheter och reservdelar. Förstärkningarna ska säkerställa att samtliga krigsförband ökar sin krigsduglighet. Regeringen understryker att det är prioriterat att höja krigsdugligheten hos de förband som har lägst förmåga.

Regeringen framhåller att Sverige ska vara ledande i genomförandet av FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030. Agenda 2030 ska under 2018 vara en integrerad del av ordinarie verksamhet hos utgiftsområdets samtliga myndigheter.

Fokus under 2018 ska enligt regeringen ligga på åtgärder som leder till en ökad operativ förmåga för att kunna möta ett väpnat angrepp och förmåga till mobilisering. Det handlar bl.a. om att repetitionsutbildning, övningsverksamhet och materielanskaffning genomförs med utgångspunkt i krigsförbandens huvuduppgifter i krig samt att samtliga krigsförband ska vara krigsdugliga. Försvarsmakten ska bl.a. uppnå förmågan att agera samtidigt med två brigader med en godtagbar förmåga inom försvarsbeslutsperioden.

Sveriges operativa förmåga, tillsammans med förmågan hos övriga aktörer i närområdet och militärgeografiska förutsättningar, avgör vårt militärstrategiska läge. Regeringen följer kontinuerligt denna utveckling och kommer att agera om så krävs.

Under 2018 avser regeringen i enlighet med tidigare beslut att fortsätta säkerställa Sveriges förmåga att tillhandahålla världlandsstöd i enlighet med samförståndsavtalet med Nato.

Försvarsmakten ska kunna mobilisera samtliga krigsförband i händelse av höjd beredskap och ytterst krig. Under 2018 ska man prioritera åtgärder för att höja krigsdugligheten hos de förband som har lägst krigsduglighet samt åtgärder för att öka myndighetens förmåga att mobilisera och använda samtliga krigsförband.

Det är prioriterat att krigsförbanden bemannas med krigsplacerad personal som har aktuell utbildning. Regeringens beslut den 11 december 2014 om att återaktivera möjligheten att repetitionsutbilda totalförsvarspliktig personal (Fö2014/02039/MFI) och regeringens beslut den 2 mars 2017 om att återaktivera värnpliktsutbildningen (Fö2016/01252/MFI) ger Försvarsmakten förbättrade möjligheter att bemanna och öva sina krigsförband. Repetitionsutbildning av totalförsvarspliktig personal är centralt. Övningsverksamhet med hela krigsförband ska prioriteras och i ökad utsträckning inriktas mot att öva krigsförbanden i sin helhet mot deras huvuduppgifter. Detta påverkar särskilt arméförbanden. Regeringen betonar betydelsen av att främst arméförbanden utbildas och omsätts förbandsvis.

Försvarsmakten ska i enlighet med beslutade tillgänglighets- och beredskapskrav upprätthålla tillgänglighet i fred samt beredskap för att inta höjd beredskap. Krigsorganisationens beredskap för att inta höjd beredskap i händelse av krig eller krigsfara är avgörande för den operativa förmågan.

Under 2018 ska därför arbetet med försvarsplanering och mobiliseringsförberedelser fortsätta i enlighet med regeringens särskilda anvisningar. Med de tillförda tillskotten ska mobiliseringsförberedelser prioriteras för att säkerställa att samtliga krigsförband kan mobiliseras i enlighet med beslutade beredskapskrav.

Försvarsmakten ska upprätthålla förmåga att hävda territoriell integritet, och verksamheten ska anpassas till rådande omvärldsläge och militär övningsverksamhet. Svenskt sjöterritorium och luftrum ska kontinuerligt övervakas, och incidentberedskap ska upprätthållas. Regeringen betonar särskilt att Försvarsmakten bör fortsätta att upprätthålla närvaro i Östersjön, inklusive på och kring Gotland, för att värna svenska intressen.

Mot bakgrund av den försämrade säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde fortsätter Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten att förstärkas. Sverige är militärt alliansfritt. Sveriges internationella försvarssamarbeten begränsas ytterst av att vi inte åtar oss försvarsförpliktelser. Sverige är medlem i FN:s säkerhetsråd under 2017 och 2018. Regeringen avser att fortsätta att verka för samordnade nordiska styrkebidrag till FN.

I enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014:15/109) fortsätter samarbetet med Nato att fördjupas inom ramen för det differentierade partnerskapet.

Regeringen framhåller att det fördjupade samarbetet med Finland har en särställning och ska fortsätta att utvecklas inom samtliga stridskrafter och på materiel- och logistikområdet. Arbetet ska fortsätta när det gäller operativ planering och förberedelser för ett, på basis av nödvändiga politiska beslut, gemensamt användande av civila och militära resurser bortom fredstida förhållanden.

Regeringen betonar behovet av ett nära försvarssamarbete och säkerhetspolitisk dialog mellan de nordiska länderna inom Nordic Defence Cooperation (Nordefco). Under 2018 avser regeringen att fortsätta att prioritera det pågående arbetet med att införa en gemensam luftlägesbild, etablera en kvalificerad flygövning, förenklad tillståndshantering och alternativbaser för flyg samt förbereda inför det svenska ordförandeskapet i Nordefco 2019.

Att stärka krigsförbandens krigsduglighet är grunden för regeringens överväganden när det gäller Försvarsmaktens personalförsörjning. Försvarsmakten har i uppdrag att, inom given ekonomisk ram, planera för att genomföra grundutbildning med värnplikt för minst 4 000 personer per år 2018 och 2019. Personalförsörjningen ska så långt som möjligt bygga på den enskildes intresse, motivation och vilja. Grundutbildningen bör så långt som möjligt genomföras av hela underenheter i krigsförbanden i en tydlig förbandsomsättningsmodell för att höja krigsdugligheten hos krigsförbanden. Som en del i totalförsvarsöverenskommelsen 2018 utökas antalet GSS/K de närmsta åren för att öka tillgängligheten. Därutöver ökas antalet individer som grundutbildas 2020.

Regeringen föreslår att riksdagen beslutar om en ökning av anslaget 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet genom en överföring av medel från anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Rekryteringsmyndighetens anslag ska finansiera de kostnader som följer av den återupptagna verksamheten med mönstring av värnpliktiga samt en utökning av antalet prövningstillfällen för totalförsvarspliktiga.

Materieförsörjningen ska bidra till att krigsförbanden är utrustade och krigsdugliga. Införandet av en ny process för planering, beslut och uppföljning av investeringar i försvarsmateriel fortsätter. Regeringen lämnar förslag till investeringsplaner för åren 2018–2023.

Under innevarande och nästkommande försvarsinriktningsperiod utgör anskaffningarna av JAS 39 E, nästa generations ubåt (A26), ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt förnyelse av sensorkedjan de enskilt största materielanskaffningarna.

Regeringen kommer att följa myndigheternas effektivisering av processer och rutiner för att minska ledtider och risker i materieförsörjningen.

Tabell 1 Investeringsplan för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap*Miljoner kronor*

	Utfall	Prognos	Budget	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023
Vidmakthållande och utveckling av investeringar									
anslaget 1:1									
Arméstridskrafter	961	561	939	975	957	763	822	862	862
Marinstridskrafter	1 042	759	1 208	863	1 111	910	853	891	891
Flygstridskrafter	3 008	2 212	2 211	1 865	2 039	2 237	2 222	2 299	2 299
Operativ ledning	1 487	1 232	1 084	1 221	1 266	1 358	1 389	1 361	1 361
Logistik	350	876	829	1 092	835	840	804	945	945
Stödfunktioner	52	1 215	1 187	1 330	1 311	1 214	1 441	1 423	1 423
Summa utgifter för vidmakthållande och utveckling	6 900	6 855	7 458	7 346	7 519	7 322	7 531	7 781	7 781
Varav projekterade myndighetskostnader (FMV)	916	979	1 081	1 057	1 077	1 025	1 025	1 025	1 025
Varav investeringar i anläggningstillgångar	1 555	1 545	1 595	1 560	1 589	1 512	1 512	1 512	1 512
Finansiering									
Anslag	6 900	6 855	7 458	7 346	7 519	7 322	7 531	7 781	7 781
Summa finansiering	6 900	6 855	7 458	7 346	7 519	7 322	7 531	7 781	7 781

Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel*Miljoner kronor*

	Utfall	Prognos	Budget	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Anskaffning och utveckling av investeringar								
anslaget 1:3								
Arméstridskrafter	1 404	1 933	1 980	3 165	3 791	2 994	2 417	2 297
Marinstridskrafter	1 710	1 318	2 563	3 027	1 913	1 647	2 438	2 374
Flygstridskrafter	4 690	4 517	3 654	4 175	4 834	5 659	5 730	5 902
Operativ ledning	1 205	1 329	1 401	1 296	1 124	996	769	952
Logistik	255	347	293	150	319	119	222	162
Stödfunktioner	34	945	1 115	1 087	1 233	1 162	1 001	890
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	9 298	10 386	11 006	12 900	13 214	12 577	12 577	12 577
Varav projekterade myndighetskostnader (FMV)	613	571	585	612	621	598	598	598
Varav investeringar i anläggningstillgångar	6 668	6 615	8 397	9 442	10 454	10 075	10 075	10 075
Finansiering								
Anslag	9 298	10 389	11 006	12 900	13 214	12 577	12 577	12 577
Summa finansiering	9 298	10 389	11 006	12 900	13 214	12 577	12 577	12 577

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 34 940 784 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 147 159 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdagen och regeringen. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. Athenamekanismen. Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 10 816 324 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder avseende anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjningen samt forskning och utveckling.

1:4 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 641 905 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid Flygvapnets luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som

genomförs inom ramen för det svenska del-tagandet i den europeiska försvarsbyrån (Eda).

1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 10 792 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 169 036 000 kronor.

Anslaget får användas för Totalförsvarets rekryteringsmyndighets förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 218 329 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 106 408 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt myndighetens lämnande av stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 180 479 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 6 301 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 91 559 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Försvarets materielverks tillhandahållande av resurser inom materiel- och logistikförsörjning för stöd till regeringen. Anslaget får även användas för att finansiera verksamhet avseende överlåtelse och upplåtelse av materiel samt exportstöd inom försvarsområdet. Anslaget får vidare användas för, inom ovan nämnda område, Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Anslaget får likaså användas till Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 9 246 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Resultat samhällets krisberedskap

För att uppfylla målen för skyddet mot olyckor, krisberedskapen och det civila försvaret bedrevs en omfattande förebyggande verksamhet under 2016. Regeringens bedömning är att målen delvis har uppnåtts, men det finns fortfarande områden som kan utvecklas och förbättras.

Kommunernas förmåga att förebygga bränder och andra olyckor har utvecklats positivt, men arbetet bör enligt regeringen i större utsträckning samordnas och utgå från enskildas förutsättningar och behov. Regeringen anser att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) brandförebyggande arbete väsentligt har stärkt kommunernas och övriga samhällets förmåga inom området. Ytterst har arbetet bidragit till att minska antalet omkomna i bränder.

Att vidta förebyggande åtgärder är generellt sett mer samhällsekonomiskt lönsamt i ett längre perspektiv än att finansiera konsekvenser av naturolyckor. Regeringen anser att MSB:s stöd inom naturolycksområdet har bidragit positivt till det förebyggande arbetet och att de ekonomiska bidrag som myndigheten fördelat till kommuner för förebyggande åtgärder har bidragit till att minska konsekvenserna av klimatförändringar och naturolyckor.

När det gäller säkrare hantering av farliga ämnen och kärnenergiberedskap är det nationella samarbete som bedrivs på myndighetsnivå grundläggande för att behålla en god nivå. Regeringens bedömning är att det arbete som gjorts har bidragit till en bättre beredskap för radiologiska och nukleära händelser.

Att MSB:s tillsyn inom området farliga ämnen har minskat ser regeringen dock som allvarligt eftersom det är en betydelsefull verksamhet för att förebygga och hantera olyckor och andra allvarliga händelser.

Arbetet med informations- och cybersäkerheten i samhället har förbättrats, bl.a. genom statliga myndigheters skyldighet att rapportera allvarliga it-incidenter till MSB.

Utifrån regeringens uppdrag att återuppta planeringen för det civila försvaret är regeringens bedömning att de aktiviteter som genomförts vid de bevakningsansvariga myndigheterna utgör en god grund för det fortsatta arbetet. Det finns dock behov av ökade resurser.

Vad gäller förmågan att hantera olyckor och kriser bedömer regeringen att de relaterade målen delvis har uppnåtts. Många insatser genomfördes både i Sverige och internationellt under 2016 för att ta hand om konsekvenserna av en olycka eller kris. Samtidigt finns det en stor utvecklingspotential inom ett par områden.

Att kommuner inte kan upprätthålla sin beslutade beredskap för räddningstjänst och att svarstiderna för nödnumret 112 inte uppfylls är allvarligt. Regeringen följer noga utvecklingen på respektive område.

Antalet abonnemang inom kommunikationssystemet Rakel fortsätter att öka, vilket är en indikation på att aktörernas förmåga att kommunicera skyddat och driftsäkert har stärkts. Sammankopplingen av Rakel och norska Nödnett har också höjt förmågan till gränsöverskridande samarbete längs den norsk-svenska gränsen.

En god övningsverksamhet bidrar till arbetet med att uppfylla målen för samhällets krisberedskap. Regeringen konstaterar att såväl myndigheter som landsting och regioner övar sin krishanteringsorganisation i större omfattning än sina ledningsgrupper. I många fall saknas det fortfarande en utbildnings- och övningsplan att hålla sig till.

När det gäller insatser och hantering av kriser på andra ställen i världen har MSB:s och Kustbevakningens (KBV) internationella åtaganden medverkat till en god hantering av inträffade händelser. Verksamheten har bidragit till att minska lidande och skadeverkningar vid allvarliga olyckor och katastrofer.

Vidare gör regeringen bedömningen att de miljöräddningsinsatser som varit aktuella för KBV:s del har kunnat genomföras med gott resultat och att myndighetens kontroll- och tillsynsverksamhet generellt sett bidrar till en högre regelefterlevnad.

Personalbristen vid myndigheten har bidragit till att KBV i dagsläget inte har tillräckliga resurser för att hantera ett eventuellt oljeutsläpp som kräver en mer utdragen insats. Kapaciteten i detta avseende bör återställas.

Personalsituationen har även bidragit till att handläggningstiderna för brottsutredningsärenden ökat och har också haft en hämmande verkan på utvecklingen av brottsutredningsverksamheten.

Regeringen bedömer att en förbättrad samordning inom sjöövervakningsområdet kan leda till att statens samlade resurser för sjöövervakning används på ett mer effektivt sätt.

När det gäller generella förmågor har regeringen tagit del av MSB:s bedömning av nationella risker och förmågor och avser att följa utvecklingen noga för att kunna vidta nödvändiga åtgärder som stärker samhällets beredskap.

När det gäller användningen av anslaget 2:4 Krisberedskap är bedömningen att krisberedskapsförmågan hos de berörda aktörerna har höjts genom detta anslag och att myndigheterna har blivit bättre på att samverka.

Regeringen anser att verksamheten som bedrivs vid Statens haverikommission har bidragit till att nå målen för såväl krisberedskapen som skyddet mot olyckor. Det är angeläget att myndigheten fortsätter att effektivisera sin undersökningsverksamhet.

Inriktning samhällets krisberedskap

Regeringens nationella säkerhetsstrategi som presenterades i januari 2017 anger ramverk och inriktning för det arbete som krävs för att värna Sveriges säkerhet, såväl inom som mellan olika politikområden. Fokus bör enligt MSB riktas mot följande områden:

- energiförsörjning
- livsmedelsförsörjning
- transporter och transportinfrastruktur
- hälso- och sjukvård samt omsorg
- finansiella tjänster
- information och kommunikation
- skydd och säkerhet.

Regeringen har gett MSB i uppdrag att ta fram ett nationellt informationsmaterial och stärka stödet till kommunerna i arbetet med att öka invånarnas kunskap om förberedelser inför kriser och höjd beredskap. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2018.

Att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret är en förutsättning för att genomföra den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016–2020, enligt den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109). Planeringen för civilt försvar har återupptagits och ska genomföras utifrån de anvisningar som regeringen har beslutat.

För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer inom civilt försvar tillför regeringen permanenta medel, vilket för återstoden av den innevarande försvarsinriktningsperioden (2018–2020) motsvarar totalt 1,3 miljarder kronor.

I nuläget är det av särskild betydelse att planeringen av det civila försvarets stöd till Försvarsmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och ytterst krig återupptas, anför regeringen. Det är vidare av vikt att myndigheterna utvecklar förmågan att prioritera och fördela resurser inom landet samt att ge och ta emot stöd i samarbete med andra stater.

Regeringen menar att Sverige inom ramen för det civila försvaret behöver utveckla ett psykologiskt försvar som är anpassat efter dagens förhållanden, för att bl.a. kunna identifiera och möta påverkanskampanjer.

Frivilligperspektivet behöver också, enligt regeringen, tas om hand i det fortsatta arbetet, då frivilligorganisationerna är en god resurs för förankring och bidrar till en stärkt förmåga i samhället med sin kompetens.

Utredningar visar att det finns utmaningar med att länsstyrelsernas utövande av det geografiska områdesansvaret skiljer sig åt, och därför avser regeringen att vidta åtgärder för att uppnå ett mer enhetligt utövande.

En av många utmaningar som samhället står inför är konsekvenserna av ett förändrat klimat. Regeringen har därför gjort en satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Satsningen gör det möjligt för kommuner att vidta fler förebyggande åtgärder.

För att stärka samhällets kärnenergiberedskap avser regeringen att tillföra ytterligare medel. Medlen ska bl.a. möjliggöra genomförandet av åtgärder i den handlingsplan som MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna i Hallands, Uppsala, Kalmar, Skåne och Västerbottens län gemensamt tagit fram för att stärka beredskapen för radiologiska och nukleära olyckor.

Informations- och cybersäkerheten i Sverige behöver vidare utvecklas. Regeringen har därför presenterat en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2016/17:213). Den innehåller regeringens övergripande prioriteringar på området och är tänkt att vara en plattform för Sveriges fortsatta utvecklingsarbete inom området. Regeringen har även fattat beslut om ett antal uppdrag till berörda myndigheter i syfte att bidra till att nå de målsättningar som anges i strategin och avser att återkomma med fler uppdrag och andra styrande åtgärder. Även genomförandet av EU:s NIS-direktiv (nät- och informationssäkerhet) och arbetet med en ny säkerhetsskyddslag kan få en god effekt på informationssäkerheten i samhället, anser regeringen.

Samhällets alarmeringstjänst är ett offentligt åtagande som i alla lägen måste fungera på ett säkert och effektivt sätt. Det är därför av stor vikt att SOS Alarm AB kan uppfylla fastställda effektivitets- och kvalitetskrav i sin verksamhet. För att ge bolaget goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet i enlighet med dessa krav tillförs anslaget ytterligare medel för perioden 2018–2020.

Regeringen anser även att samhällets alarmeringstjänst behöver bli bättre samordnad för att möjliggöra effektiva hjälpinsatser vid nödsituationer. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen 2015 utredningen En samordnad alarmeringstjänst (dir. 2015:113). Utredningen ska bl.a. analysera och föreslå hur samhällets alarmeringstjänst ska kunna samordnas och organiseras på ett bättre sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2018.

Vad gäller att få till stånd en effektivare kommunal räddningstjänst menar regeringen att utbildningarna inom området skydd mot olyckor ska säkerställa

att det finns en likvärdig och grundläggande kompetens hos kommunal räddningstjänstpersonal i hela landet vid olyckor, kriser och höjd beredskap.

Regeringen anser vidare att kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet fungerar väl i flera avseenden, men det finns alltför stora variationer i kommunernas förutsättningar att bedriva verksamheterna utifrån lokala riskbilder och andra lokala förhållanden. Mot denna bakgrund beslutade regeringen i februari 2017 om kommittédirektivet En effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15). Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018.

Rakelsystemet som används i dag har en begränsad kapacitet att leverera data och räcker inte för att möta användarnas ökande behov, anser regeringen. I juni 2016 gav Regeringskansliet (Justitiedepartementet) en utredare i uppdrag att föreslå en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Uppdraget redovisades i mars 2017. Samma månad gavs ett tilläggsuppdrag att analysera och föreslå vilken aktör som ska ansvara för att bygga och förvalta kommunikationslösningen. Det uppdraget redovisades den 23 maj 2017. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma i frågan.

Regeringen vill också säkerställa att polis, räddningstjänst, ambulansverksamhet och alarmeringstjänst på ett effektivt sätt kan dela information med varandra av betydelse för personalens säkerhet och trygghet vid hjälpinsatser samt för ett effektivt genomförande av insatser. Vidare är en säker positionering av nödställda personer av central betydelse för snabba hjälpinsatser. Mot denna bakgrund har regeringen gett utredningen om en samordnad alarmeringstjänst i tilläggsuppdrag att analysera och föreslå hur informationsdelningen mellan aktörerna kan bli mer effektiv i ovanstående avseenden (dir. 2017:84).

Regeringen betonar i propositionen vikten av ett aktivt internationellt samarbete inom civil krishantering och krisberedskapsområdet. Sverige bör även i fortsättningen delta i det förebyggande arbetet såsom katastrofriskreducering samt vid hantering av kriser och katastrofer, t.ex. inom ramen för EU:s civilskyddssamarbete och till stöd för FN.

KBV är en central myndighetsresurs till sjöss. Det behöver skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av myndighetens verksamhet, vilket också gäller investeringar. Regeringen har därför gett Ekonomistyrningsverket i uppdrag att föreslå en finansieringsmodell för KBV:s verksamhet. Det är dock angeläget att KBV redan under 2018, inom befintliga ekonomiska ramar, fortsätter att genomföra nödvändiga investeringsprojekt för att kunna upprätthålla sin materiella förmåga, anger regeringen i propositionen.

Vidare är det av stor vikt att KBV utvecklar sin förmåga inom brottsbekämpningsområdet, anser regeringen. I detta ingår förberedelser för utökade rättsliga befogenheter att bl.a. leda egna brottsutredningar, vilket regeringen planerar för. En annan viktig del är att KBV tillsammans med

Polismyndigheten och Tullverket fortsätter att stärka samverkan myndigheterna emellan.

Det finns också ett behov av förstärkt operativt stöd från KBV till Polismyndigheten när det gäller insatser mot terrorism och annan allvarlig brottslighet. Regeringen har gett KBV och Polismyndigheten i uppdrag att närmare analysera formerna för ett sådant stöd.

Det svenska engagemanget i frågor som rör gränskontroll och räddningsinsatser är enligt regeringen fortfarande angeläget. Regeringen anser att KBV ska fortsätta sin samverkan med Polismyndigheten och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex). Regeringen har beslutat att förlänga KBV:s bemyndigande att delta i Frontex insatser på Medelhavet t.o.m. den 31 december 2018.

Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Anskaffning och utveckling av nya investeringar					
Rakelverksamheten	229	300	210	200	160
Beredskapstillgångar			50	50	
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	229	300	260	250	160
Finansiering					
Anslag 2:4 Krisberedskap			50	50	
Lån i Riksgäldskontoret	229	300	210	200	160
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	229	300	260	250	160
Vidmakthållande av befintliga investeringar					
Beredskapstillgångar	33	24	23	23	25
Summa utgifter för vidmakthållande	33	24	23	23	25
Finansiering					
Anslag 2:4 Krisberedskap	25	14	13	13	15
Lån i Riksgäldskontoret	8	10	10	10	10
Summa finansiering av vidmakthållande	33	24	23	23	25
Totala utgifter för nyanskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	262	324	283	273	185

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 142 760 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Kustbevakningens verksamhet med att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss. Anslaget får även användas till Kustbevakningens kostnader för samordning av de civila behoven av sjöövervakning och sjöinformation.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 74 850 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningsrisker.

2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 21 080 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för kostnader i ett initialt skede för räddningstjänstinsatser som lämnats efter förfrågan genom den s.k. civilskyddsmekanismen inom EU. Den aktör som begärt hjälpen betalar motsvarande belopp till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 286 310 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 305 171 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 169 221 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter.

Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF.

Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

2:7 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 46 150 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Resultat strålsäkerhet

Regeringen bedömer att strålsäkerheten i Sverige är god. Inga tillbud eller haverier inträffade under 2016, och regelverket är under ständig utveckling i enlighet med såväl regeringens intentioner som internationella åtaganden. Inga dosgränser har överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste tio åren.

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har under perioden 2009–2017 tillförts ca 75 miljoner kronor för att stärka tillsynen inom kärnkraftsområdet, för tillsyn inom radiologisk diagnostik inom hälso- och sjukvård, för att

upprätthålla och säkerställa kompetens inom vissa områden, för att möta det ökade behovet av internationellt arbete till följd av händelserna i det japanska kärnkraftverket i Fukushima samt för att upprätthålla beredskapsorganisationens ledningsförmåga, förmåga till prognostisering och tidig varning.

Förstärkningarna av myndighetens anslag och medel har inneburit att myndigheten kunnat öka mängden resurser som används för tillsyn och normering av kärnteknisk verksamhet och för motsvarande uppgifter inom hälso- och sjukvård samt kunnat upprätthålla och utveckla myndighetens förmåga vid nukleära eller radiologiska olyckor. För tillsyn av kärnkraftverk har SSM ökat insatsen från ca 7 600 timmar 2010 till ca 11 250 timmar 2016.

Förstärkningarna inom kärnkraftsområdet har också gjort det möjligt för myndigheten att hantera stora tillkommande uppgifter under perioden utan att det påverkat mängden tillsyn negativt. Bland dessa kan särskilt noteras EU:s stresstester, en genomgripande översyn av myndighetens föreskrifter, genomförandet av de delar av EU:s nya strålskyddsdirektiv (2013/59/Euratom) och det ändrade kärnsäkerhetsdirektivet (2014/87/Euratom) som inte omhändertas på lag- eller förordningsnivå samt genomförandet av en s.k. Integrated Regulatory Review Service (IRRS) från Internationella atomenergiorganet (IAEA).

I fråga om internationellt samarbete genomfördes den internationella IRRS-granskningen 2012 på begäran av Sverige. Under 2017 genomfördes det sjunde granskningsmötet enligt kärnsäkerhetskonventionen. Den svenska nationalrapporten granskades i sedvanlig ordning, och bland de styrkor som lyftes fram fanns bl.a. de nya kraven på oberoende härdkylning.

Under 2016 genomfördes en uppföljande internationell expertgranskning av det svenska systemet för fysiskt skydd av kärntekniska anläggningar och radioaktiva ämnen, en s.k. Ippasgranskning (International Physical Protection Advisory Service). Granskningen visade att det svenska systemet för fysiskt skydd och informationssäkerhet vid kärnkraftverken och andra kärntekniska anläggningar samt under transporter fortsätter att utvecklas på ett bra sätt.

Nationellt har regeringen i sin proposition (prop. 2016/17:157) om ökad kärnsäkerhet föreslagit ändringar i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). Ändringarna innebär att tillståndshavarens ansvar förtydligas och att säkerhetsarbetet fortlöpande ska utvärderas och verifieras. Ändringarna görs bl.a. för att genomföra EU:s ändrade kärnsäkerhetsdirektiv.

Den 10 juni 2016 träffades en ramöverenskommelse (den s.k. energiöverenskommelsen) mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna om den långsiktiga energipolitiken. I energiöverenskommelsen är de deltagande partierna eniga om att kärnkraften ska bära sina egna kostnader, och principen om att kärnkraft inte ska subventioneras består. De deltagande partierna kom även överens om att Kärnavfallsfondens placeringsreglemente ska utökas fr.o.m. 2018 och att driftstiden för beräkning av kärnavfallsavgiften skulle ses över. Regeringen har utifrån överenskommelsen i proposition 2016/17:199 föreslagit ändringar

i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringslagen). Tillståndshavarna har fortsatt det fulla ansvaret för att ta hand om kärnkraftens restprodukter på ett säkert sätt. Regeringen anser att förändringarna i finansieringslagstiftningen bör leda till stabilare förutsättningar för fonden och kraftbolagen.

Inriktning strålsäkerhet

Ägarna till de svenska kärnkraftverken har tidigare meddelat att fyra reaktorer kommer att stängas före 2020. Driften av två av dessa reaktorer har redan stoppats. Detta innebär att Sverige nu går in i en omfattande avveckling av reaktorer, vilket ger nya förutsättningar för tillsynen, enligt regeringen.

Den avveckling av flera reaktorer som ägarna beslutat om kan på sikt påverka finansieringen av SSM:s verksamhet. Stora delar av verksamheten finansieras i dag av avgifter från kärnkraftsindustrin. Avvecklingen kommer sannolikt även att påverka kärnavfallsavgifterna. Framtida kostnader behöver då täckas upp av de reaktorer som kommer att fortsätta vara i drift.

SSM:s oberoende från industrin är centralt för att upprätthålla förtroende för branschen, anser regeringen. Det är av stor vikt att myndighetens oberoende från industrin förblir intakt under avvecklingsperioder.

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har ansökt om tillstånd att uppföra, inneha och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle. SKB har föreslagit att slutförvaret ska byggas i Östhammars kommun, nära kärnkraftverket i Forsmark. Där är det tänkt att det använda kärnbränslet ska förvaras 500 meter ner i berggrunden. Ansökan behandlas i två separata processer: en process som bereds av mark- och miljödomstolen om tillstånd enligt miljöbalken (1998:808) och en process om tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) som bereds av SSM.

SSM har lämnat in sina yttranden till mark- och miljödomstolen och planerar att yttra sig till regeringen hösten 2017. Därefter ska kommunerna Östhammar och Oskarshamn yttra sig till regeringen. I Östhammar planeras en folkomröstning innan yttrandet lämnas till regeringen. Det är sedan regeringen som slutligen fattar beslut om tillåtlighet enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen.

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 393 078 000 kronor.

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP) och ideella miljöorganisationer.

Resultat elsäkerhet

Elsäkerhetsverket är tillsynsmyndighet för elektriska anläggningar, personer med behörighet att utföra elinstallationsarbete enligt ellagen samt för utrustning och anordningar enligt lagen om elektromagnetisk kompatibilitet.

Tillsynen på elmaterielområdet genom marknadskontroll av produkter har resulterat i att produkter med allvarliga elsäkerhetsbrister eller brister i elektromagnetisk kompatibilitet har fått försäljningsförbud. Cirka 60 procent av tillsynsärendena resulterade i någon form av anmärkning eller åtgärd. Några produktområden sticker ut i marknadskontrollen och behöver förbättras: elsäkerhet hos armaturer för gatubelysning och ljuskällor med LED-belysning. Regeringen menar att behovet av information och marknadskontroll även fortsättningsvis kommer att vara stort.

Den 8 juni 2016 beslutade riksdagen (prop. 2015/16:163, bet. 2015/16:FöU12, rskr. 2015/16:265) om en ny elsäkerhetslag. Under våren 2017 utfärdade regeringen en förordning, och Elsäkerhetsverket utfärdade myndighetsföreskrifter som fullt ut genomför elbehörighetsreformen, som trädde i kraft den 1 juli 2017. I propositionen förtydligas ansvarsförhållandena mellan aktörer samtidigt som konsumenternas ställning stärks. Elsäkerhetsverket ges också bättre möjligheter att utöva tillsyn. Den nya elsäkerhetslagen ger också en tydligare och mer överskådlig lagstiftning genom att bestämmelser som är spridda i olika regelverk förs samman i en ny lag.

Elsäkerhetsverkets arbete speglas av nya regler och EU-direktiv på området, och tillsyn av elektriska anläggningar utgör en stor del av verksamheten. Den indikationsstyrda tillsynen har ökat jämfört med tidigare år. Denna tillsyn genomförs när myndigheten har fått en indikation, t.ex. genom en elolycka eller ett tillbud.

Elsäkerhetsverket har i standardiseringsarbetet fortsatt att delta och driva frågor inom den nationella och internationella standardiseringen. De har medverkat i tekniska kommittéer och ställt upp med funktionärer i de tekniska kommittéer som har störst betydelse för myndighetens uppdrag. Arbetet har bl.a. omfattat elbilar, laddningsinfrastruktur för elbilar och solcellsanläggningar.

Inriktning elsäkerhet

Regeringen anger att elsäkerheten i Sverige i grunden är god, men att det har funnits utrymme för förbättringar. Riksdagen beslutade därför om en ny elsäkerhetslag som trädde i kraft den 1 juli 2017. Elsäkerhetsverket har haft i uppdrag av regeringen att säkerställa tillräckliga informationsinsatser i samband med att de nya reglerna för behörighetssystemet införts. Regeringen bedömer därmed att förutsättningarna är goda för en effektiv och lyckad reformering av systemet.

Omställningen till ett 100 procent förnybart elsystem med smarta elnät, batterilagring av el, en ökande andel elfordon, elvägar m.m. medför nya

utmaningar ur ett elsäkerhetsperspektiv. Regeringen bedömer att Elsäkerhetsverket har bidragit med flera värdefulla analyser för det fortsatta utvecklingsarbetet och att myndigheten har en fortsatt viktig roll i omställningsarbetet.

För närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att effektivisera hanteringen av avgifterna på elområdet. Regeringen ser över elsäkerhetsavgiften, nätöverföringsavgiften och elberedskapsavgiften, vars syfte är att finansiera tillsyn och annan verksamhet hos ansvariga myndigheter. Översynen omfattar både avgifternas nivå och hur de ska administreras i framtiden. Regeringens proposition 2016/17:201 Elberedskapsavgift lades fram i juni 2017 (bet. 2016/17:F6U9).

4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 58 578 000 kronor.

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motion 2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) föreslås att riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Moderaternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). Motionärerna anser att det fortsatt försämrade säkerhetsläget i Sveriges närområde gör att vårt försvar måste stärkas. Försvarsuppgörelsen 2017 och de resursförstärkningar som uppgörelsen innebär är ett första viktigt steg mot en starkt svensk försvarsförmåga. Moderaterna föreslår att försvaret, utöver de ökningarna som man kommit överens om i försvarsuppgörelsen, tillförs ytterligare 9,6 miljarder kronor perioden 2019–2020. Utöver det som innefattas av försvarsuppgörelsen yrkar motionärerna på att riksdagen ställer sig bakom en ändring av anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor (yrkande 3). Motionärerna ser behovet av att bredda anslagsändamålen till att även inkludera åtgärder för att hantera vattenbrist och torra, detta med anledning av att flera områden i så gott som hela Sverige de senaste åren har drabbats av torra. Vidare anför motionärerna att man bör överföra resurser till anslaget 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap till stöd för ideella miljöorganisationer så att de kan följa processen med slutförvaring (yrkande 4).

I motion 2017/18:3222 Hans Wallmark m.fl. (M) anför att man bör återinföra det psykologiska försvaret som en egen myndighet (yrkande 24). Enligt motionärerna har den psykologiska krigföringen de senaste åren kommit alltmer i fokus. Förmågan att sprida desinformation och beskriva verkligheten på ett sätt som gynnar den egna saken och förvirrar fienden är ett kraftfullt vapen i det moderna informationssamhället. Samordningsansvaret för det psykologiska försvaret ligger i dag hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men flera andra aktörer har det praktiska ansvaret. Den nya situationen kräver att Sverige tar ett helhetsgrepp kring det psykologiska

försvaret. Därför föreslår motionärerna att det psykologiska försvaret återinförs som en egen myndighet. Motionärerna föreslår att man gör en översyn av drönares påverkan på försvarets verksamhet och att man ser över behovet av att anskaffa motmedel mot drönare (yrkandena 36 och 37). Motionärerna anför vidare att riksdagen bör ställa sig bakom behovet av att säkra Sveriges stridsflygförmåga och den samlade luftförsvarsförmågan samt ta fram en plan för att höja krigsdugligheten i JAS Gripen-systemet (yrkandena 39–41). I motionen föreslås även att riksdagen tillkännager att Sverige bör behålla och förbandssätta alla de Archerpjäser som Norge skulle ha anskaffat (yrkande 42) och att riksdagen tillkännager för regeringen vad som anförs i motionen om säkerställandet av Sveriges marina förmåga genom investeringar i marin materiel (yrkande 43). I motionens yrkande 38 och i motion 2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 18 föreslås även att riksdagen tillkännager behovet av att säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare.

I motion 2017/18:1189 av Jesper Skalberg Karlsson (M) anför motionären att regeringen bör beakta den svenska marinens luftvärnsförmåga i kommande försvarsbeslut. I motion 2017/18:1783 av Anders Hansson (M) anför motionären att riksdagen bör tillkänna för regeringen att hemvärnets förmåga att strida i mörker är viktig. Enligt motionären saknar i dag flertalet hemvärnsförband förmåga att strida fullt ut i mörker.

I motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår motionärerna att riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2 (yrkande 10). Vidare yrkar motionärerna på ett bemyndigande till regeringen att för 2018 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 38 000 000 000 kronor (yrkande 6). De yrkar även att riksdagen ska bemyndiga regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 80 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (yrkande 8). Motionärerna yrkar att riksdagen ska bemyndiga regeringen att för 2018 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 3 100 000 000 kronor (yrkande 9). Vidare yrkar motionärerna att regeringen bör bemyndigas att för 2018 ingå ekonomiska åtaganden som uppgår till högst 275 030 000 000 kronor (yrkande 11). Motionärerna aviserar höjda anslag för att upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. När det gäller materielförsörjning anför motionärerna att riksdagen ska godkänna den investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel som finns i motionen (yrkande 3) liksom den bifogade investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel (yrkande 4). Motionärerna anför även att regeringen bör bemyndigas att under 2018 besluta om export av 30 stycken JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse (yrkande 7).

I motion 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) understryker motionärerna särskilt vikten av att anskaffa granatkastare, pansarvärnsrobotar och brolägningsförmåga till hemvärnet samt att planera anskaffning av raketartilleri, attackhelikoptrar, fem vardera av Visbykorvetter och ubåtar av modell A26, uppgradering av Torped 45, återintegrering av taktiskt radiosystem Taras och ökad produktionstakt av Gripen E/F (yrkandena 54, 55, 57–59 och 61). Vidare anser de att Förvarsexportmyndigheten ska återupprättas (yrkande 29) och att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (yrkande 28). Motionärerna anför även att mer materiel bör tillföras garnisonernas förråd (yrkande 49). Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör enligt motionen läggas ned, och verksamheten bör föras över till Totalförsvarets forskningsinstitut och en nyinrättad civilförsvarsmyndighet som ska inrättas under en civilbefälhavare (yrkandena 72 och 73). I motionen anfördes att en ny myndighet för psykologiskt försvar bör upprättas (yrkande 76). Motionärerna anför även att musikorkestrar i försvaret ska finansieras med statliga kulturbidrag i grunden (yrkande 65). I motionen anfördes att utlandsstyrkan ska ha en mindre summa tillgänglig för att hjälpa lokalbefolkningen samt att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (yrkandena 22 och 24). Även i motion 2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) anfördes att extra medel bör tillskjutas Försvarmakten som kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser (yrkande 6).

I motion 2017/18:3690 av Daniel Bäckström m.fl. (C) anfördes att riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i bilaga 2. Motionärerna framhåller att det nya säkerhetspolitiska läget ställer skärpta krav på den svenska försvarsförmågan. Denna ska därför stärkas. Detta innebär bl.a. att försvaret ska finnas i hela landet och att försvaret ska vara tränat för att kunna agera i alla väderförhållanden som finns i vårt land och där det görs insatser.

I motion 2017/18:3802 av Allan Widman m.fl. (L) anför motionärerna att vi lever i en säkerhetspolitiskt orolig tid. Den ryska militära aktiviteten i Östersjön ökar, och det ryska tonläget mot Sverige och våra grannländer blir allt högre. Ryska stridskrafter uppvisar ett alltmer aggressivt militärt övningsmönster över Östersjön och ökar ständigt sin militära närvaro. Motionärerna anför att svensk försvarspolitik måste ställas om och att den nationella dimensionen ska prioriteras. Försvaret av Sverige måste vara Försvarmaktens huvuduppgift. Motionärerna välkomnar den föreslagna militära grundutbildningen för både kvinnor och män inom ramen för lagen om totalförsvarsplikt. De föreslår även att det skapas en modern beredskapspolis på 5 000 personer som ska kunna kallas in i fler situationer än förut. I motionen föreslås med ovanstående motivering att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i bilaga 2. I partimotion 2017/18:3629 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 och motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 3 anfördes att riksdagen bör ställa sig bakom att antalet stridsflygplan ska förbli

minst 100 och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras. I partimotion 2017/18:3629 av Jan Björklund m.fl. (L) anförs även att en studie av återupprättandet av flygflottiljen i Uppsala bör genomföras samt att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att militär utrustning måste öka i takt med att flygförsvaret byggs ut (yrkandena 2 och 3).

I motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkas på att riksdagen ställer sig bakom att Sverige ska förbandssätta de 24 artilleripjäser som Norge avbeställt samt att en bataljonsstridsgrupp vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn bör placeras på Gotland (yrkandena 2 och 4). I motionen föreslås även att Sverige anskaffar Seahawkhelikoptrar (yrkande 5). Man anför även att nedläggningen av Försvarsexportmyndigheten kommer att leda till minskad transparens (yrkande 8).

I motion 2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna på att riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i bilaga 2 (yrkande 1). Motionärerna framhåller att läget runt Östersjön i dag är mer instabilt än på länge. Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har inte tillräckligt tydligt anpassats efter den utvecklingen. Många både små och stora händelser målar upp en skrämmande bild av verkligheten. Inte minst sätter annekteringen av Krim det spända läget på kartan. Incidenter och kränkningar ger enligt motionärerna en bild av ett alltmer aggressivt Ryssland som inte drar sig för att med vapenmakt flytta territorialgränser. I motionen anförs även att en myndighet med ansvar för psykologiskt försvar bör skapas (yrkande 5) som stöd för att motverka medveten spridning av desinformation till allmänheten. Motsvarande förslag finns i motion 2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40.

I motion 2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkas på att regeringen ska se över möjligheten att tidigarelägga införskaffningen av ett långräckviddigt luftvärnssystem, se över möjligheten att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning, se över radarspanings-/stridsledningsförmågan, se över möjligheten att införa stridshelikoptrar i organisationen samt vidmakthålla transportflygresurserna (yrkandena 25 och 30–33).

Utskottets ställningstagande

Anslagen för 2018

Utskottet delar regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Utskottet ser Rysslands retorik mot väst och retoriken kring användning av kärnvapen som mycket oroväckande. Med den utgångspunkten ser utskottet behovet av att förstärka Sveriges militära förmåga och våra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som avgörande. Att stärka krigsförbandens krigsduglighet bör utgöra grunden för regeringens överväganden för såväl personalförsörjning som materielförsörjning. Utskottet ser därför positivt på de förstärkningar som regeringen föreslår i

budgetpropositionen. De ekonomiska förstärkningarna ska enligt regeringen möjliggöra en ökad förmåga inom det militära försvaret genom bl.a. ökad förbandsverksamhet och beredskap, mer resurser för underhåll och vidmakthållande samt utökad anskaffning av mängdmateriel, förnödenheter och reservdelar. Förstärkningarna ska säkerställa att samtliga krigsförband ökar sin krigsduglighet.

När det gäller motioner om Försvarsmaktens insatser internationellt står utskottet fast vid den bedömning som gjorts vid tidigare beredningar som rör anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt (bet. 2014/15:FöU11 och 2015/16:FöU1), och därför avstyrker utskottet yrkandena 22 och 24 och i motion 2017/18:2017 och yrkande 6 i motion 2017/18:3331. Även när det gäller förutsättningarna att stödja svensk export inom ramen för Försvarets materielverk med högre kostnadseffektivitet än fallet var med Förvarsexportmyndigheten gör utskottet samma bedömning som tidigare och föreslår därför att riksdagen avslår yrkande 29 i motion 2017/18:2017 och yrkande 8 i motion 2017/18:3038.

För att totalförsvarets verksamhet ska kunna bedrivas på ett kostnads- och ändamålsenligt sätt i övrigt ser inte utskottet några skäl att nu bilda ytterligare myndigheter. Utskottet lägger däremot mycket stor vikt vid att både det civila försvaret och det psykologiska försvaret utvecklas och stärks under inriktningsperioden. Utskottet avser därför att följa denna utveckling inom ramen för de befintliga myndighetsstrukturerna. Därför föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2017/18:2017 (yrkandena 72, 73 och 76), 2017/18:3222 (yrkande 24), 2017/18:3827 (yrkande 40) och 2017/18:3829 (yrkande 5).

Utskottet kan konstatera att anslaget 2:2 med nuvarande anslagsändamål möjliggör ersättning till kommuner för åtgärder med anledning av bl.a. naturolyckor. Vattenbrist och torra å sin sida är ofta ett resultat av ett förändrat klimat och en utveckling som sker över lång tid. Det brukar därför inte räknas som naturolyckor enligt det ändamål riksdagen tidigare beslutat för anslaget, hur påfrestande det än är för kommunen att bära huvudansvaret för vattenförsörjning. Utskottet välkomnar dock regeringens förslag att förstärka länsstyrelsernas arbete med förebyggande verksamhet för att skydda dricksvatten, exempelvis genom inrättande av vattenskyddsområden, och genom att säkerställa resurser till den nationella vattenkatastrofgruppen (Vaka). Utskottet emotser därför utfallet av de utredningar som regeringen har tagit initiativ till, dvs. Dricksvattenutredningen (SOU 2016:32) och Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42), vilka för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet finner inte skäl att vidta ytterligare åtgärder för tillfället och avstyrker därför motion 2017/18:3864 yrkande 3.

Utskottet välkomnar de framsteg som gjorts på den civila krisberedskapens område, t.ex. vad gäller kommunernas förmåga att förebygga bränder och andra olyckor, inklusive naturolyckor, men också de initiativ som tagits med den existerande civila krisberedskapen som grund för att återupprätta det civila försvaret. Utskottet ser i det sammanhanget positivt på att MSB fått i uppdrag

att ta fram konkreta förslag på hur den enskildes beredskap för kris och krig kan utvecklas. Utskottet delar den syn på utveckling av samhällets krisberedskap som regeringen ger uttryck för i budgetpropositionen, t.ex. att utbildnings- och övningsplaner bör finnas för alla relevanta aktörer på central, regional och lokal nivå. Utskottet avser att följa utvecklingen i fråga om detta.

För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer inom civilt försvar föreslår regeringen att det tillförs 1,3 miljarder kronor under en treårsperiod. Förstärkningarna skapar förutsättningar att fullfölja den inriktning som anges i den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Då även ökningen av myndighetsanslaget för MSB är inkluderat i dessa extra medel för deras arbete med det civila försvaret ser utskottet därför inte skäl att tillföra ytterligare medel för tillfället, och då särskilt inte om det t.ex. tas från Strålskyddsmyndighetens arbete med att öka kunskapen hos ideella miljöorganisationer inför det viktiga beslutet om slutförvaret av det svenska kärnavfallet. Motion 2017/18:3864 yrkande 4 avstyrks därmed.

I fråga om svarstiderna för SOS Alarm emotser utskottet den aviserade utredningens resultat för att komma till rätta med en hotande fragmentisering av alarmeringssystemet och för långa svarstider vid nödsamtal. Resultatet av utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst – där frågan om hur man kommer till rätta med rekryteringen av räddningstjänstpersonal i beredskap (s.k. deltidsbrandmän) förväntas behandlas – emotses också. Utskottet välkomnar vidare att en nationell strategi för det aktuella området samhällets informations- och cybersäkerhet tagits fram (skr. 2016/17:213), vilken utskottet avser att behandla i ett särskilt betänkande (bet. 2017/18:FöU4).

Vad gäller Kustbevakningens (KBV) verksamhet välkomnar utskottet de resultat som åstadkommits under året, inte minst på miljöräddningsområdet och samarbetet inom ramen för Frontex. Den rapporterade personalbristen är dock oroande, vilket bör ses i sammanhanget av KBV:s samlade ekonomiska situation. Utskottet instämmer med regeringen i att det behöver skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar finansiering av myndighetens verksamhet. Regeringens beredning av Ekonomistyrningsverkets rapport (ESV 2017:68) i denna fråga emotses därför. En utvecklad samordning inom sjöövervakningsområdet skulle kunna vara en del av lösningen, anser utskottet.

I fråga om strålsäkerhet delar utskottet regeringens syn att Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) oberoende från industrin är centralt för att upprätthålla förtroendet för branschen. Det är av särskild vikt att detta oberoende förblir intakt under avvecklingsperioder av kärnkraften, och därför är frågan om finansieringen av myndighetens framtida verksamhet central. Utskottet noterar att det nationella samarbetet för en säkrare hantering av farliga ämnen och kärnenergiberedskap rapporteras fungera väl, men att tillsynen inom området farliga ämnen enligt regeringen behöver utvecklas av MSB.

Vad gäller försvarsmusiken har utskottet i samband med betänkande 2016/17:F6U6 anför att den musikverksamhet som bedrivs är en verksamhet som är både uppskattad och viktig. Utskottet ser dock inte någon anledning att förändra finansieringsformen för verksamheten, varför utskottet avstyrker motion 2017/18:2017 (yrkande 65).

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit en annan anslagsfördelning än regeringen. Mot bakgrund av det som utskottet anför ovan anser utskottet att riksdagen bör bifalla proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 11. Utskottet föreslår därmed att riksdagen avslår förslagen till anslagsfördelning i motion 2017/18:3864 yrkande 1, 2017/18:3105 yrkande 10, 2017/18:3690, 2017/18:3802 och 2017/18:3829 yrkande 1.

Beställningsbemyndiganden

Utskottet kan konstatera att den ingångna överenskommelsen mellan regeringen, Moderaterna och Centerpartiet om ytterligare åtgärder och resursförstärkningar från 2018 för en ökad operativ förmåga i krigsförbanden möjliggör förstärkningar när det gäller anskaffning av försvarsmateriel. Utskottet vill understryka att tillgången till materiel är en förutsättning för att utveckla krigsförbandens operativa förmåga. I budgetpropositionen för 2017 redovisade regeringen 24 större pågående materielprojekt. För knappt hälften av dessa redovisade regeringen även avvikelser i form av förseningar eller ökade kostnader. Utskottet kan konstatera att redovisningen i budgetpropositionen för 2018 visar att problemen med förseningar och fördröjningar inom projekten kvarstår. Utskottet ser positivt på att regeringen redovisar eventuella avvikelser i förhållande till ursprungsplaneringen eller faktiska beställningar eftersom det ger utskottet en tydlig bild av hur materielprojekten utvecklas. Samtidigt som utskottet värdesätter att regeringen tagit flera viktiga steg när det gäller att förbättra riksdagens möjligheter att följa upp pågående materielprojekt och att fatta investeringsbeslut på strategisk nivå ser utskottet på de redovisade avvikelserna med viss oro. Vilka eventuella operativa konsekvenser som förseningarna fått för krigsförbanden kan utskottet i dag inte utläsa.

Utskottet gjorde förra året bedömningen att förseningar och behov av ekonomisk omplanering bidrar till att materieluppfyllnaden av krigsorganisationen är lägre än vad som är önskvärt. Problembilden är komplex, men utskottet vidhåller att det finns ett behov av att utveckla kompetenser samt effektivisera processer och rutiner för att minska ledtider och risker i materieförsörjningen. De utmaningar som försvarets stora omsättnings-, nyanskaffnings- och uppgraderingsbehov innebär måste hanteras.

Med utgångspunkten att Försvarsmaktens operativa behov ska vara styrande för materieförsörjningen ser utskottet inte skäl att i nuläget förändra materieförsörjningsstrategin och de principer för materieförsörjning som

fastställts för att tjäna detta syfte. Samtidigt kan utskottet konstatera att Försvarsmakten i sitt underlag till den försvarspolitiska inriktningspropositionen föreslog ett antal prioriterade åtgärder som inte rymdes inom de förstärkta anslagsramar som regeringen föreslagit. Utskottet bedömer därför att en operativ balans även måste säkerställas på längre sikt och att en samlad strategisk avvägning och prioritering för materielförsörjningen fr.o.m. 2021 måste utarbetas. Utskottet ser därför mycket positivt på den utredning (dir. 2016:110) som regeringen tillsatt för att se över det samlade långsiktiga materielbehovet och som har i uppdrag att lämna sin slutrapport i februari 2018.

Regeringens redovisning om materielförsörjningen i propositionen och avvägningarna inom den aviserade planeringsramen gör att utskottet inte anser att det i nuläget krävs ytterligare åtgärder. Utskottet anser därför att riksdagen bör bifalla regeringens förslag till beställningsbemyndiganden och bemyndiga regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som framgår av bilaga 5. Därmed föreslås att yrkande 11 i motion 2017/18:3105 avslås.

Krediter i Riksgäldskontoret

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens alla förslag till bemyndiganden att för olika ändamål besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret med de begränsningar som regeringen har angett. Utskottet gör ingen annan bedömning än den som gjordes tidigare vid beredningen av 2015 års budget när det gäller den kredit som regeringen föreslagit för utnyttjande i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden. Därmed föreslår utskottet att proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkterna 6, 8 och 9 bifalls och att yrkandena 6, 8 och 9 i motion 2017/18:3105 avslås.

Investeringsplaner

Utskottet anser att investeringsplanerna ger förbättrade förutsättningar för en långsiktigt strategisk styrning av materielförsörjningen och ser dem som ett viktigt led i regeringens arbete med att förbättra redovisningen till riksdagen. I det arbete som pågår med att utveckla investeringsplanerna är det centralt för utskottet att de eventuella förändringar som görs tydligt redovisas för riksdagen.

Utskottet anser att en utgångspunkt för materielförsörjningen måste vara intresset av operativ effekt, kostnadseffektivitet, rationalitet och ekonomisk balans, vilket regeringen också anfört i budgetpropositionen när det gäller de väsentliga säkerhetsintressena. Utskottet noterade i sitt budgetbetänkande för 2017 att Försvarets materielverks omkostnader motsvarade 15 procent av de fakturerade intäkterna. I fråga om ekonomisk styrning har både regeringen och utskottet under 2016 års budgetprocess beskrivit förslag om att föra upp

Försvarets materielverks myndighetskostnader på ett särskilt anslag för att öka tydligheten i redovisningen. Utskottet välkomnar att regeringen behandlar den frågan inom ramen för omhändertagandet av betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). Utskottet vill samtidigt understryka att behovet av att regeringen fortsätter att verka för kostnadseffektivitet och rationalitet kvarstår.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till investeringsplaner för såväl anskaffning som vidmakthållande av försvarsmateriel för 2018–2023 och att riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2018–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar. Utskottet föreslår således att riksdagen bifaller punkterna 3, 4 och 10 i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 2017/18:1189, motion 2017/18:1783 yrkandena 49, 54-55, 57-59, motion 2017/18:2017 yrkande 61, motion 2017/18:3038 yrkandena 2-5, motion 2017/18:3105 yrkandena 3 och 4, motion 2017/18:3222 yrkandena 36-43, motion 2017/18:3566 yrkande 18, motion 2017/18:3629 yrkandena 1-3 och 33, motion 2017/18:3827 yrkandena 25 och 30 med hänvisning till det som utskottet har anfört om materielanskaffning under förslaget om beställningsbemyndiganden.

Regeringens redovisning av tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor

När det gäller riksdagens tillkännagivanden till regeringen i betänkande 2014/15:F6U7 (rskr. 2014/15:132) om inrättande av ett veterancentrum konstaterar utskottet att regeringen beslutade om att Försvarsmakten senast den 1 juli 2017 skulle inrätta ett veterancentrum för att stärka och utveckla myndighetens veteran- och anhörigverksamhet. Bland anvisningarna till myndigheten finns att den ska sträva efter myndighetsöverskridande arbete. Försvarsmakten inrättade enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2017 ett veterancentrum den 1 juli. I och med inrättandet av Försvarsmaktens veterancentrum bedömer regeringen att frågan om veterancentrum är omhändertagen och därmed slutbehandlad. Utskottet har inte några invändningar mot regeringens bedömning.

Logistik för högre försvarsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i proposition 2017/18:1 samt tillkännager för regeringen det som utskottet anför om ansvaret för vidmakthållandet av Försvarsmaktens materiel.

Riksdagen bifaller därmed motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 10 och avslår motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 44 och motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Jämför reservationerna 3 (S, MP, V) 4 (SD) och 5 (M).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i sin proposition.

Av regeringens bedömning framgår att regeringen i allt väsentligt delar bedömningarna i betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). I enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) ska materiel- och logistikförsörjningen vara ett medel för att stödja krigsförbanden i uppbyggnaden av deras operativa förmåga och möjliggöra för krigsförbanden att utföra sina uppgifter i fred och vid höjd beredskap. Materiel- och logistikförsörjningen till Försvarsmakten bör därför utformas utifrån regeringens operativa krav på Försvarsmaktens krigsorganisation. Enligt regeringen bör Försvarsmakten överta ansvaret för den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet förråd, service och verkstäder samt ansvaret för att driftstyra myndighetens materiel. Dessa funktioner bör föras över till Försvarsmakten från Försvarets materielverk. Försvarsmaktens besluts- och beställarfunktioner bör förstärkas. Försvarets materielverk föreslås få disponera anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar. Anslaget bör delas in i två anslagsposter, en för leverantörsutgifter för leveranser och en för Försvarets materielverks direkta utgifter i materielprojekten. Ett beställningsbemyndigande bör vara knutet till posten för leverantörsutgifter. Försvarets materielverks indirekta utgifter för ledning, verksamhetsplanering, lokaler, it m.m. bör finansieras över ett nytt förvaltningsanslag.

Som skäl för förslaget anför regeringen att det är regeringens uppfattning att förslagen i betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap i allt väsentligt bidrar till en förbättrad och mer ändamålsenlig materiel- och

logistikförsörjning. Regeringen delar därmed bedömningen i betänkandet att Försvarsmaktens operativa förmåga, och ytterst förmågan till väpnad strid, ska vara ett överordnat mål i förhållande till en sammanhållen materiel- och logistikförsörjning, som är grunden för den nuvarande styrmodellen. Riksdagens beslut 2012 om försvarslogistikens framtida utformning (prop. 2011/12:86, bet. 2011/12:FöU9, rskr. 2011/12:291) fattades i ett omvärldsläge som sedan dess successivt har försämrats. Som framhållits i den försvarspolitiska inriktningspropositionen och föregående rapport från Försvarsberedningen (Ds 2014:20) är det nödvändigt att öka den operativa förmågan i krigsförbanden.

Den verksamhet som bedrivits inom förråd, service och verkstäder bedöms ha genomgått produktivitetshöjande åtgärder sedan 2012. Regeringen bedömer dock att det av beredskapsskäl är mer lämpligt att denna logistikverksamhet organiseras under Försvarsmakten. Myndigheternas förändringsarbete har inte inneburit de besparingar som förutsattes, och mycket kvarstår för myndigheterna för att slutligen kunna genomföra de tänkta arbetssätten myndigheterna emellan. Omorganisationen bör kunna genomföras inom första halvåret 2018, förutsatt att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag. Vid förändringen ska Försvarsmakten och Försvarets materielverk beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Den förstärkning av Försvarsmaktens besluts- och beställarfunktioner som föreslås av utredningen är angelägen för att ytterst tydliggöra kopplingen mellan regeringens krav på Försvarsmaktens operativa förmåga och materiel- och logistikförsörjningen. Försvarsmaktens förmåga att ställa krav och utforma krigsförbandens materiel bör öka. Den föreslagna förstärkningen bör därför genomföras. Försvarets materielverk har dock i sitt remissvar påtalat svårigheten i att bryta ut integrerade funktioner ur den organisation som Försvarets materielverk byggt upp sedan 2012. Enligt regeringen bör förstärkningen göras med beaktande av vad Försvarets materielverk anför.

Det är också angeläget att justera den finansiella styrningen och därför besluta i enlighet med utredningens förslag i den delen, vilket understryks av remissvaren från Riksrevisionen, Riksgäldskontoret, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret m.fl. Förändringen innebär enligt regeringen att anslagsavräkningen och den ekonomiska uppföljningen tydligare kommer att avspegla relationen mellan staten och leverantörerna. Styrningen fokuseras på genomförande av leveranser i förhållande till Försvarsmaktens investeringsplan samt riksdagens och regeringens beslut om materielinvesteringar. Regeringen konstaterar i detta sammanhang att utredningens förslag till ny styrmodell står i samklang med det fortsatta genomförandet av den föregående investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15, prop. 2015:16:1 utg.omr. 6, bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115) och de förändringar av anslagsstrukturen som genomfördes 2017.

Regeringen bedömer dock att myndigheterna behöver medges att under ytterligare ett år förbereda införandet av den ändrade finansiella styrmodellen.

Regeringen avser därför att först i budgetpropositionen för 2019 lämna budgetförslag i enlighet med utredningens förslag.

När det gäller betänkandets förslag om fördelning av ansvar för vidmakthållande och upphandling gör regeringen bedömningen att det är viktigt att Försvarsmakten, i likhet med vad som framhålls i den försvarspolitiska inriktningspropositionen, kan styra och följa upp verksamheten för att vidmakthålla krigsmaterielen. I betänkandet framhålls att ansvar för vidmakthållande av krigsmateriel förutsätter befogenhet och kapacitet att upphandla sådana varor och tjänster. Samtidigt framhålls i betänkandet att förslagen kan innebära vissa affärsmässiga risker som ställer krav på ökad samordning mellan myndigheterna.

Ansvarsfördelningen när det gäller vidmakthållande och upphandling måste analyseras bl.a. i fråga om ansvars- och rollfördelning, samordning, legala aspekter, förhållandena till leverantörsledet, affärsmässighet och kompetensförsörjning. Ovanstående frågeställningar har uppmärksammats i såväl remissbehandlingen som den därpå följande beredningen i Regeringskansliet. Mot bakgrund av beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen bedömer regeringen att det är nödvändigt att konsekvenserna av och riskerna med den föreslagna uppdelningen belyses och analyseras vidare innan regeringen kan ta ställning till förslagen i dessa delar. Regeringen avser att återkomma med förslag i dessa frågor i budgetpropositionen för 2019.

Genom att genomföra förslag med anledning av betänkandet senast fr.o.m. 2019 kan den nya styrmodellen utgöra en grund för Försvarsberedningens bedömningar och förslag inför kommande försvarsinriktningsperiod.

Regeringen avser att följa upp och utvärdera den nya styrmodellen och myndigheternas genomförande.

Riksdagens beslut om försvarslogistikens utformning med anledning av proposition 2011/12:86 (bet. 2011/12:FöU9, rskr. 2011/12:291) föreslås härmed upphöra att gälla i berörda delar.

Den föreslagna organisationsförändringen under 2018 berör uppskattningsvis som mest 1 600 personer vid Försvarets materielverk.

Regeringen gav den 26 oktober Försvarsmakten och Försvarets materielverk i uppdrag att börja förbereda den omorganisation av uppgifter inom materiel- och logistikförsörjningen som regeringen tagit ställning till i budgetpropositionen för 2018. Den nya organisationen planeras att träda i kraft den 1 januari 2019. Uppdragen lämnades med förbehåll för riksdagens beslut om budgetpropositionen.

Regeringen gav den 2 november Försvarsmakten och Försvarets materielverk i uppdrag att börja förbereda övergång till ny finansiell styrmodell för materiel- och logistikförsörjningen den 1 januari 2019. Uppdragen lämnades med förbehåll för riksdagens beslut om budgetpropositionen.

Utredningens betänkande har remissbehandlats. Av regeringens redovisade remissammanställning framgår att huvuddelen av remissinstanserna är positivt inställda till utredningens förslag. De risker som förs fram gäller uppdelningen

av upphandlingsansvaret, som kommer att kräva en tydlig rollfördelning och omfattande samverkan mellan myndigheterna.

Motionerna

I motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) anför motionärerna att riksdagen ställer sig bakom att ansvaret för vidmakthållande av materiel ska ligga på Försvarmakten (yrkande 10). Utredningen Logistik för högre försvarsberedskap föreslog bl.a. att såväl verkstäder som förråd skulle återgå till Försvarmaktens huvudmannaskap samtidigt som myndigheten även skulle få ansvar för vidmakthållande av sin materiel och offentliga upphandlingar i anslutning därtill. I budgetpropositionen väljer regeringen nu att återföra verkstäder och förråd till Försvarmakten. Vad gäller ansvaret för vidmakthållande av materiel låter emellertid regeringen detta blir kvar hos Försvarets materielverk. Enligt motionärerna har följden av detta bl.a. blivit att den utlokalisering av stridskraftsstaberna som förutskickats av överbefälhavaren nu får anstå. Dessutom skapar den halvt genomförda reformen en stor osäkerhet kring hela försvarslogistiken. För att förbättra beredskapen och effektiviteten inom försvarslogistiken bör Försvarmakten omgående tillföras ansvaret även för vidmakthållandet av myndighetens materiel och anslutande offentlig upphandling.

I motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 44 anför vikten av att stärka upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna. En väl fungerande logistik är helt central för att försvaret ska kunna lösa sina uppgifter, särskilt i tider av kris och krig. Försvarslogistiken inbegriper allt från service och reservdelar till att säkra tillgången på personlig utrustning och sjukvård. De senaste åren har den svenska försvarslogistiken genomgått en stor förändring, vilken var resultatet av en bred politisk uppgörelse i riksdagen. Erfarenheterna hittills pekar dock enligt motionärerna på att det är svårt att uppnå de effektiviseringsvinster som uppställts. Dessutom finns det frågetecken om huruvida effektiviseringarna alltid görs utifrån ett helhetsperspektiv där man har Försvarmaktens operativa förmåga i fokus.

I den materiel- och logistikutredning som presenterades i december 2016 föreslås att Försvarmakten ska ansvara för att driften och vidmakthållandet av myndighetens materiel och därmed verksamhetsområdet förråd, service och verkstäder inom Försvarets materielverk förs över till Försvarmakten. Från Moderaternas sida ställer man sig positiva till förslaget. Man framhåller dock att det i det fortsatta arbetet med logistikförsörjningen är viktigt att beakta de frågor som centrala aktörer lyft fram. Försvarmakten hade motsvarande ansvar före logistikförändringen 2012, och det var brister i den dåvarande ordningen som gjorde att logistiken överfördes till Försvarets materielverk. Därför kommer utformningen av den nya organisationen att vara central för att samma problem inte ska uppstå igen. Motionärerna framhåller även att statens beställarkompetens måste säkerställas, särskilt i ljuset av att utredningen föreslår två upphandlande myndigheter. Det är även centralt att

det finns med ett livscykelperspektiv när materiel ska beställas. Slutligen pekar motionärerna på vikten av att se på internationella exempel när man organiserar logistiken.

I motion 2017/18:3105 föreslår Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att fatta beslut om omorganisering m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som följer av utredningen Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). Motionärerna pekar på att området materiellogistik varit föremål för återkommande omorganisationer. Utredningsrapporten innehåller en rad förslag, och Sverigedemokraterna ställer sig bakom samtliga. Med förslagen genomförda anser motionärerna att försvarslogistiken blir krigsanpassad och materielbeställningar blir lättare att styra.

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen beslutade i april 2010 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på en mer ändamålsenlig och kostnadseffektiv stödverksamhet inom försvarsområdet. Utredaren skulle särskilt se över logistikverksamheten inom försvarsområdet och föreslå åtgärder för att åstadkomma besparingar på mer än 2 miljarder kronor årligen. Försvarsstrukturutredningen föreslog en ändrad ansvarsfördelning som innebar att logistikförsörjningen (vidmakthållandet) och materieförsörjningen integrerades. Effektiviseringar skulle kunna göras genom att utföra det mesta av försvarslogistiken inom Försvarets materielverk. Försvarmaktens uppgifter och ansvar skulle koncentreras till att upprätthålla och utveckla militär förmåga. I propositionen En effektivare försvarslogistik (prop. 2011/12:86) föreslog regeringen att delar av den logistikverksamhet som bedrevs vid Försvarmakten skulle inordnas i Försvarets materielverk. Regeringens bedömning var att materiel- och logistikförsörjningen borde organiseras inom ramen för en tydligare och effektivare uppgifts- och ansvarsfördelning mellan Försvarmakten som beställare och Försvarets materielverk som leverantör. Riksdagen beslutade om en ny utformning av försvarslogistiken (bet. 2011/12:FöU9, rskr. 2011/12:291) där Försvarets materielverk fick ett större helhetsansvar för Försvarmaktens materiel.

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) anförde regeringen att det försämrade omvärldsläget innebär att man måste justera omställningsarbetet för att åstadkomma en materiel- och logistikförsörjning som i högre grad är anpassad för att stödja krigsförbanden vid höjd beredskap, inklusive vid mobilisering. Ansvarsfördelningen mellan Försvarmakten och Försvarets materielverk vid höjd beredskap behövde tydliggöras. Regeringen beslutade därför att tillsätta en utredning för att se över materiel- och logistikförsörjningen till Försvarmakten. Den 14 december 2016 redovisades betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88).

Utredaren föreslår, med utgångspunkt i kravet på högre tillgänglighet och beredskap i krigsförbanden för att på så sätt öka Försvarsmaktens operativa effekt, organisatoriska åtgärder i fråga om logistikförsörjningen och en ny modell för den finansiella styrningen av den samlade materieförsörjningen.

Utredaren föreslår att Försvarsmakten ska ansvara för att driftstyra och vidmakthålla myndighetens materiel. Det omfattar att Försvarsmakten får upphandla varor och tjänster inom detta område, medan Försvarets materielverk fortfarande är en fristående myndighet med uppgift att stödja vidmakthållandet av materielen. Utredaren föreslår också att verksamheterna förråd, service och verkstäder ska föras till Försvarsmakten från Försvarets materielverk.

Utredaren föreslår att statens åtaganden och utgifter för materiel- och logistikförsörjning ska styras utifrån statens relation till utomstatliga aktörer, i stället för relationen mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Det innebär bl.a. att Försvarets materielverk föreslås disponera anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar, samtidigt styrt av Försvarsmakten och regeringen genom den utvecklade planerings- och beslutsprocessen för materielinvesteringar. Utredaren föreslår också att ett förvaltningsanslag ska inrättas för Försvarets materielverk i huvudsak när det gäller ledning, administration, planering och uppföljning. Med den föreslagna finansiella ansvarsfördelningen korrigeras finansieringsmodellen så att 6 kap. 1 § budgetlagen (2011:203) följs, vilket den inte gör i dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill lyfta fram vad regeringen anför om att riksdagens beslut 2012 om försvarslogistikens framtida utformning fattades i ett omvärldsläge som sedan dess successivt har försämrats. Utskottet delar regeringens bedömning om det försämrade omvärldsläget och framhåller att det nu är nödvändigt att Försvarsmakten ökar den operativa förmågan i krigsförbanden. En väl fungerande materiel- och logistikförsörjning är en förutsättning för detta.

Utskottet delar regeringens och utredningens bedömning att Försvarsmaktens operativa förmåga, och ytterst förmågan till väpnad strid, ska vara ett överordnat mål i förhållande till en sammanhållen materiel- och logistikförsörjning, vilket är den grund som nuvarande styrmodell är utformad utifrån. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag på förändrad organisering av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen. Utskottet delar, precis som regeringen, i allt väsentligt bedömningarna i betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). Materiel- och logistikförsörjningen ska vara ett medel för att stödja krigsförbanden i uppbyggnaden av deras operativa förmåga och möjliggöra för krigsförbanden att utföra sina uppgifter i fred och vid höjd beredskap. Materiel- och logistikförsörjningen till Försvarsmakten ska därför utformas utifrån regeringens operativa krav på Försvarsmaktens krigsorganisation. Utskottet delar därmed även regeringens uppfattning att Försvarsmakten bör

överta ansvaret för den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsområdet förråd, service och verkstäder samt ansvaret för att driftstyra myndighetens materiel, och att dessa funktioner förs över till Försvarmakten från Försvarets materielverk. Samtidigt bör Försvarmaktens besluts- och beställarfunktioner förstärkas. Utskottet anser att förändringen, tillsammans med regeringens övriga förändringsförslag som rör materiel- och logistikförsörjningen, i allt väsentligt kommer att bidra till en förbättrad och mer ändamålsenlig materiel- och logistikförsörjning. Utskottet konstaterar även att huvuddelen av remissinstanserna delar denna bedömning.

Utskottet vill särskilt framhålla regeringens förslag på en utvecklad finansiell styrning. Genom dessa förändringar tas ytterligare steg för att möjliggöra en tydligare, korrektare och mer öppen redovisning än vad som nu är fallet. Förslagen skapar förutsättningar för att lösa de frågeställningar som bl.a. Ekonomistyrningsverket lyft som rör myndigheternas möjlighet att följa budgetlagstiftningen.

Vad gäller ansvaret för vidmakthållandet av Försvarmaktens materiel och därtill hörande offentliga upphandlingar föreslår utredningen att ansvaret för detta ska överföras från Försvarets materielverk till Försvarmakten. Avsikten är att ge Försvarmakten en sammanhållen krigsorganisation med tillhörande logistikresurser. Logistiken måste, som Försvarmaktens övriga delar, utgå från principen lika ledning i fred, kris och krig för att skapa förutsättningar för en organisation som klarar förändrad beredskap med snabba övergångar i våldsamma förlopp.

Regeringen anför att ansvarsfrågan är så komplex att det behöver genomföras en fördjupad analys och att man avser att återkomma med ett lösningsförslag i samband med nästa budgetproposition. Regeringen har dock inte preciserat vilken bakomliggande komplexitet som utredningen inte har omhändertagit som är av större vikt än Försvarmaktens förmåga att hantera kraven vid höjd beredskap.

Utskottet konstaterar att utredningens förslag bygger på riksdagens och regeringens krav på högre tillgänglighet och beredskap i krigsförbanden för att öka Försvarmaktens operativa effekt. Utskottet konstaterar vidare att utredningen påtalat de affärsmässiga riskerna med två upphandlande myndigheter men att möjligheten att tillmötesgå Försvarmaktens beredskapskrav är överordnad detta. Utskottet anser därför att Försvarmakten omgående bör tillföras ansvaret för vidmakthållandet av myndighetens materiel och anslutande offentlig upphandling för att skapa möjlighet för Försvarmakten att tillmötesgå regeringens beredskapskrav.

Med vad som anförts ovan föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6 punkt 1) samt tillkännager för regeringen att Försvarmakten omgående bör tillföras ansvaret även för vidmakthållandet av myndighetens materiel och anslutande offentlig upphandling. Utskottet ställer

sig därmed bakom vad som anförs i motion 2017/18:3038 yrkande 10 samt avslår motion 2017/18:3105 yrkande 1.

Utskottet anser att det som anförts ovan tillgodoser syftet med motion 2017/18:3222 yrkande 44 varför motionen inte behöver bifallas.

Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt tillkännager för regeringen vad utskottet anför om att förankra anskaffningen i riksdagen.

Riksdagen bifaller därmed proposition 2017/18:1 punkt 5 samt motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 11 och avslår motion 2017/18:3105 yrkande 5.

Jämför reservationerna 6 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem.

Som skäl för förslaget anför regeringen att omvärldsutvecklingen innebär att tillgång till luftvärn med medellång räckvidd är väsentligt för Sveriges säkerhet. Anskaffning av ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd ska fullföljas under kommande försvarsbeslutsperiod. Därmed utvecklas luftförsvarets samlade förmåga att möta den aktuella hotbilden.

I budgetpropositionen anger regeringen att under innevarande och nästkommande försvarsinriktningsperiod utgör anskaffningarna av JAS 39 E, nästa generations ubåt (A26) och ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt förnyelsen av sensorkedjan de enskilt största materielanskaffningarna.

Motionerna

I motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 11 anför motionärerna att man bör förankra anskaffningen av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem i Sveriges riksdag. Vid sidan av ombeväpningen av det svenska stridsflyget är detta enligt motionärerna den ekonomiskt mest omfattande anskaffningen till försvaret i vår tid. Det system som anskaffas kommer att bibehållas under många decennier och ha en livscykelkostnad som mångdubbelt överstiger den initiala anskaffningen. Därtill anser motionärerna att valet av nytt system har långtgående säkerhetspolitiska implikationer för Sverige. Motionärerna anför därför att man i likhet med vad som skedde vid ombeväpningen av stridsflyget, anskaffningen av nya ubåtar och utvecklingen

av ny haubits bör förankra anskaffningen av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem i Sveriges riksdag.

I motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 5 anförs att Sverige behöver ett nytt luftvärn med bra räckvidd. Enligt motionärerna är det franska robotsystemet Aster 30 med svensk radar det överlägset bästa ur förmågesynpunkt men också ur en samhällsekonomisk synvinkel. Ett sådant val skulle göra att även den svenska försvarsindustrin blev delaktig i anskaffningen.

Bakgrund och tidigare behandling

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) anges att ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd ska anskaffas till en av de två luftvärnsbataljonerna under försvarsinriktningsperioden. Den andra bataljonen får det nya systemet efter periodens slut. Luftvärnsförbanden utgör tillsammans med flygstridskrafterna luftförsvaret och skyddar övriga stridskrafter eller områden. Av propositionen framgår att moderniseringen av luftvärnet fortsätter genom att införandet av luftvärnsrobotsystem med kort räckvidd slutförs. Utvecklingen i omvärlden har visat behovet av ett nytt luftvärnsrobotsystem med medellång räckvidd. Därför påbörjas ombeväpning av luftvärnsbataljonerna i och med anskaffning av ersättare till det befintliga luftvärnsrobotsystem 97. Systemet ersätts dock fullt ut av ett nytt system i perioden efter 2020.

I sitt budgetunderlag för 2018 skriver Försvarsmakten att ett medelräckviddigt luftvärn är ett system som innefattas i Försvarsberedningens rapport och det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Det är en förmåga vars betydelse ökar i takt med förmågeutvecklingen i omvärlden. Kravet på att tillföra ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd framgår av inriktningsbeslutet, och myndigheten ser behovet som tydligt utifrån operativa utgångspunkter. Planeringsmässigt finns sedan tidigare ett ekonomiskt utrymme för att påbörja införandet av systemet under inriktningsperioden. Enligt Försvarsmakten indikerar dock den hittills genomförda beredningen att anskaffningen av denna typ av system är så omfattande att det krävs ekonomiska tillskott under perioden 2018–2020.

I budgetpropositionen för 2018 aviserar regeringen för åren 2018–2020 anslagsförändringar på 2 283 miljoner kronor per år.

I försvarsutskottets betänkande Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (bet. 2014/15:FöU11) skriver utskottet att när det gäller regeringens pågående förbättringsarbete i fråga om uppföljningen av materielinvesteringar hänvisar regeringen till en ny process för planering av materielinvesteringar i enlighet med Investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15). Utskottet betonar vikten av att riksdagens möjligheter till långsiktig strategisk styrning av materielförsörjningen utvecklas och att Investeringsplaneringsutredningens förslag fullföljs.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 6) återkommer regeringen till frågan och hänvisar till sitt fortsatta arbete med att utveckla redovisningen till riksdagen för att skapa goda förutsättningar för riksdagen att utöva sin finansmakt. I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) skriver regeringen att implementeringen av Investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15) fortsätter för att göra styrningen av materielförsörjningen mer ändamålsenlig och strategisk. Regeringen bedömer att dessa åtgärder på sikt sammantaget kommer att förbättra förutsättningarna för en effektiv materielförsörjning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det i den försvarspolitiska inriktningspropositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) anges att ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd ska anskaffas till en av de två luftvärnsbataljonerna under försvarsinriktningsperioden. I betänkandet Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (2014/15:FöU11) biföll utskottet regeringens förslag på det militära försvarets mål och förslag på Försvarsmaktens operativa förmåga och uppgifter. Utskottet noterar att regeringen i den försvarspolitiska inriktningspropositionen redogjorde för behovet av den förmåga som ett medelräckviddigt luftvärnssystem tillförde och att ett nytt sådant system borde börja tillföras Försvarsmakten under innevarande försvarsinriktningsperiod. Utskottet konstaterar även att Försvarsmakten framhåller att det är en förmåga vars betydelse ökar i takt med förmågeutvecklingen i omvärlden och ser behovet som tydligt utifrån operativa utgångspunkter.

Försvarsdepartementet har informerat utskottet om att anskaffningen är en del i den investeringsplan som finns med i budgetpropositionen för 2018 samt att medel finns avsatta inom den bemyndiganderam som föreslås i budgetpropositionen. Försvarsministern har i svar på interpellation 2017/18:31 (prot. 2017/18:21) av Allan Widman (L) anför att regeringen, med utgångspunkt i riksdagens ställningstagande till anskaffning av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem, kommer att säkerställa att nödvändigt beslutsunderlag för regeringens ställningstagande finns innan det slutgiltiga beslutet fattas. Försvarsministern anför även att regeringen avser att återkomma till försvarsutskottet för att diskutera frågan med de olika riksdagspartierna. Försvarsministern har även informerat utskottet om avsikten att löpande redovisa hur anskaffningen och införandet av systemet fortgår vad gäller ekonomi både och tidsförhållanden.

Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av tydlighet i regeringens framställan i samband med bemyndiganden för materiellansaffningar. Ett bemyndigande är liktydigt med att anslag så småningom måste anvisas. Därför är det naturligt att beslut om omfattning av och ändamål med ett bemyndigande prövas lika noga som ett anslagsbeslut. Finansutskottet har vid upprepade tillfällen (bl.a. i bet. 1998/99:FiU1, bet. 2003/04:FiU11, bet.

2007/08:FiU11) framhållit att riksdagen vid beslut om bemyndiganden bör göra en lika noggrann prövning av omfattning och ändamål som vid anslagsbeslut. Vidare har finansutskottet slagit fast principer för utformningen av beställningsbemyndiganden. Finansutskottet har även betonat vikten av att redovisningen till riksdagen av frågor som har budgeteffekter präglas av öppenhet och tydlighet (bet. 2014/15:FiU1). Även försvarsutskottet har framhållit behovet av tydlighet inom bemyndiganderamen som en förutsättning för att riksdagen ska kunna utföra sitt uppdrag och utöva sin finansmakt.

I samband med beslutet om att fullfölja anskaffningen av artillerisystemet Archer konstaterade finansutskottet i Vårändringsbudget för 2015 (bet. 2014/15:FiU21) att det i regeringens ändringsbudget inte framgår vad fullföljande innebär, utan att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med omfattningen och konsekvenserna av ett eventuellt utökat åtagande. Finansutskottet betonade då att eventuella ökade kostnader som vanligt måste bli föremål för sedvanlig budgetberedning. Den fördyring som eventuellt kan uppkomma bör därför prövas inom ramen för den ordinarie årliga budgetprocessen t.ex. genom att medel omfördelas inom utgiftsområdet eller mellan olika utgiftsområden. Utskottet konstaterar att motsvarande osäkerhet finns kring omfattningen av luftvärnsanskaffningen. Budgetpropositionen tillfredsställer därmed inte fullt ut riksdagens behov inför beslutet om medelräckviddigt luftvärn. Utskottet anser att regeringen, i likhet med vad som skett i frågan om ombeväpningen av stridsflyget, anskaffningen av nya ubåtar och utvecklingen av en ny haubits, behöver förankra anskaffningen av nytt medelräckviddigt luftvärn i riksdagen. Detta skulle enligt utskottet kunna ske genom exempelvis en skrivelse till riksdagen.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem (prop. 2017/18:1 utg. omr. 6 punkt 5) samt att riksdagen ger regeringen till känna vad utskottet anför om att förankra anskaffningen av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem i riksdagen. Utskottet bifaller därmed motion 2017/18:3038 yrkande 11 och avslår motion 2017/18:3105 yrkande 5.

Överlåtelse och upplåtelse av materiel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, och under 2018 är det till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D som sådan export kan ske.

Riksdagen bifaller därmed delvis proposition 2017/18:1 punkt 7 och avslår motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7.

Jämför reservationerna 7 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020.

Som skäl för regeringens förslag anförs att regeringen i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 6) sökte riksdagens mandat att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020. Utskottet avstyrkte förslaget (bet. 2016/17:FöU1). Riksdagen beslutade sedermera i linje med reservation 5.

I likhet med vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2017 ger 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) regeringen mandat att överlåta viss materiel (lös egendom) som inte behövs för statens verksamhet.

Regeringen anförde i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

I denna utveckling mot ökad operativ förmåga i krigsförbanden bör materiel inom stridsflygsystemet JAS 39 C/D, som visserligen behövs för statens verksamhet, kunna överlåtas eller upplåtas i de fall detta på ett bättre sätt kan bidra till att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed möjliggöra en mer gynnsam om-
beväpningsplan.

Det är här viktigt att göra klart att även om det finns ett bemyndigande enligt 8 kap. 6 § budgetlagen förutsätter en upplåtelse eller överlåtelse av krigsmateriel till utlandet även att ett separat tillstånd lämnas enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Motionen

I motion 2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7 anför motionärerna att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att under 2018 besluta om export av 30 stycken JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel och tillkännager detta för regeringen. Sverigedemokraterna vill att flygvapnet 2035 ska ha 200 JAS 39 E. Det vill man åstadkomma genom att höja produktionstakten med ytterligare tio plan per år. Att exportera JAS 39 C/D är ett bra sätt att få in pengar till försvaret och att få fler Gripenanvändare i många länder. Motionärerna menar dock att Sverige inte kan sälja ut alla plan av typen JAS 39 C/D eftersom det då blir för få flygplan totalt i närtid. Sverigedemokraterna sätter gränsen vid export av 30 JAS 39 C/D. Resterande kan inte exporteras förrän vi har fler än 160 JAS 39 E.

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen har enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) mandat att överlåta viss materiel. En förutsättning för en sådan överlåtelse är att materielen inte behövs för statens verksamhet.

I budgetbetänkandet för 2016 tog utskottet initiativ till att ge regeringen ett bemyndigande som gick utöver det som följer av budgetlagen. Riksdagen bemyndigade då regeringen att besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits (bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115). I sitt ställningstagande anförde utskottet att stridsflygdivisionerna ombeväpnas från JAS 39 C/D till JAS 39 E för att öka den operativa förmågan på sikt. Ombeväpningen inleds under försvarsinriktningsperioden, men den första JAS 39 E-divisionen blir operativ först efter periodens slut. Utskottet lade särskild vikt vid tillgänglighet i stridsflygsystemet över tiden och vid att ett ökat flygtidsuttag medges. Detta var för att bidra till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen. När utskottet tidigare beredde frågor om exportstöd under föregående ombeväpningsperiod framhöll utskottet att flygstridskrafternas egen ombeväpning innebar att tillgängliga resurser för att genomföra exportstöd för JAS 39 var begränsade (bet. 2001/02:FöU2). Samtidigt framhöll utskottet i likhet med vad regeringen anförde i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att exportstödande verksamhet bör användas som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning och därmed bidra till Försvarmaktens operativa förmåga. Att Gripen-systemet används av fler länder innebär möjligheter till kostnadsdelning och därmed

lägre kostnader för Försvarsmakten för vidmakthållande och vidareutveckling. Avtal om upplåtelse av JAS 39 C/D har ingåtts med andra länder för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning. Eftersom Sverige borde stå fast vid de exportåtaganden som vi har i relation till dessa länder föreslog utskottet att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits.

Utskottet underströk vidare vikten av att den exportstödverksamhet som staten genomför utgår från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga. Om andra bemyndiganden i exportstödande syfte skulle krävas utgick utskottet i sitt ställningstagande från att regeringen skulle redovisa en sådan helhetsbedömning.

När det gäller upplåtelse och överlåtelse av materiel har riksdagen även före det ovan nämnda bemyndigandet beslutat om ett bemyndigande till regeringen som inte varit avgränsat till stridsflygsystemet JAS 39. Bemyndigandet medgav att regeringen i exportstödande eller säkerhetsfrämjande syfte genom internationellt samarbete sålde eller hyrde ut försvarsmateriel som inte längre behövdes för Försvarsmaktens operativa förmåga eller som annars kunde avvaras under en begränsad tid. Detta skedde med bifall till proposition 2004/05:5 (punkt 2) och det försvarsbeslut som avsåg perioden 2005–2007 (bet. 2004/05:FöU5).

I betänkande 2016/17:FöU1 föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. I grunden sa sig utskottet dock vara positivt till att försvarsmateriel som Försvarsmakten anser sig kunna avvara överläts eller upplåts genom export. Intäkterna av en sådan försäljning och de ökade möjligheterna till kostnadsdelning med andra länder kan då användas för att höja Försvarsmaktens operativa förmåga. Det gäller särskilt i fråga om stridsflygförmågan, där ytterligare länder med JAS 39 kan innebära en betydande ekonomisk avlastning. Utskottet välkomnade därför att regeringen inför en konkret exportaffär skulle återkomma med en begäran om bemyndigande att sälja materielen för att då närmre kunna bedöma konsekvenserna av en export i ett sammanhang. Mot utskottets förslag reserverade sig ledamöterna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet (reservation 5). I reservationen föreslogs att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2017 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse och överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020. Riksdagen beslutade i enlighet med reservationen (rskr. 2016/17:98).

I utskottets yttrande 2016/17:FöU8y över Vårändringsbudget för 2017 konstaterade utskottet att det förändrade omvärldsläget gör att åtgärder för att

öka tillgängligheten inom systemet JAS 39 C/D under den pågående ombeväpningsperioden är av stor operativ betydelse. Mot den bakgrunden såg utskottet det som positivt att delsystem från JAS 39 A/B återanvänds även om det kan leda till merkostnader för projektet. Eftersom det finns färre delsystem som kan återanvändas från JAS 39 A/B än från JAS 39 C/D kan en större andel nyproduktion av komponenter och flygplan vara nödvändig. Även om detta får ekonomiska konsekvenser för den totala kostnaden för ombeväpningen bör nyproduktionen kunna utökas oaktat exportintäkternas storlek under förutsättning att åtgärden ryms inom de anslag och beställningsbemyndiganden som riksdagen har anvisat. Utskottet föreslog mot bakgrund av detta att finansutskottet i samband med behandlingen av Vårändringsbudget 2017 skulle föreslå att riksdagen skulle godkänna att anskaffningen av stridsflygsystemet JAS 39 E även får omfatta nyproduktion av komponenter och flygplan i syfte att öka tillgängligheten till systemet JAS 39 C/D.

I finansutskottets betänkande Vårändringsbudget för 2017 (bet. 2016/17:FiU21) ansåg utskottet, i likhet med försvarsutskottet, att ändamålet för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ska specificeras så att det framgår att anskaffningen av stridsflygsystemet JAS 39 E även får omfatta nyproduktion av komponenter och flygplan i syfte att öka tillgängligheten till systemet JAS 39 C/D, detta mot bakgrund av det förändrade omvärldsläget. Kammaren biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:350).

Utskottets ställningstagande

I budgetpropositionen anför regeringen att det enskilt viktigaste under försvarinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I utvecklingen mot ökad operativ förmåga bör enligt regeringen materiel inom stridsflygsystemet JAS 39 C/D, som visserligen behövs för statens verksamhet, kunna överlätas eller upplåtas i de fall detta på ett bättre sätt kan bidra till att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed möjliggöra en mer gynnsam ombeväpningsplan.

Försvarsdepartementet har i utskottet redogjort för utmaningarna i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E och vad en eventuell överlåtelse av materiel enligt ovan skulle betyda för tillgängligheten av den svenska delen av stridsflygsystemet. Försvarsdepartementet har beskrivit export av delar av den materiel som står till statens förfogande som ett betydelsefullt verktyg för att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed en mer gynnsam ombeväpningsplan. Utskottet anser att behovet av flexibilitet och handlingsfrihet för att åstadkomma detta är tydligt.

Eftersom statens export gynnas av förutsägbarhet, trovärdighet och regeringens förmåga att i tid svara upp mot potentiella kundländers politiska

process anser utskottet att riksdagen bör ge regeringen den handlingsfrihet som krävs för att Sverige ska kunna agera som en förutsägbar och trovärdig exportör och samtidigt öka Försvarsmaktens operativa förmåga.

Med det anförda tillstyrker utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020. Utskottet anser att riksdagen därutöver bör tillägga att under 2018 kan sådan export ske om det är till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39 C/D. Därmed tillstyrker utskottet delvis regeringens förslag i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 7 och avstyrker motion 2017/18:3105 yrkande 7.

Gotlands regemente

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby.

Skälen för regeringens förslag är att regeringen bedömer att det finns behov av en samlad militär ledning på Gotland med anledning av det förändrade säkerhetsläget i närområdet. Därmed bör Gotlands regemente, med lokalisering i Visby, inrättas fr.o.m. 2018. Försvarsmakten bedömer att förslaget kan genomföras inom tilldelade ekonomiska ramar. Inrättandet av Gotlands regemente kommer att bidra till att förenkla och förbättra såväl försvarsmaktsinterna lednings- och lydnadsförhållanden som totalförsvarssamverkan med civila aktörer för den militära verksamheten på Gotland. Gotlands regemente föreslås bli en egen organisationsenhet.

Bakgrund och tidigare behandling

I propositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) skriver regeringen att med tanke på utvecklingen i vår omvärld i allmänhet och i Östersjöområdet i synnerhet har Gotland en särskilt viktig position. Från militärstrategisk synvinkel har Gotland en viktig roll för kontrollen av sjö- och luftvägarna till och från Baltikum. Det är ett svenskt strategiskt intresse att ha en militär närvaro på Gotland. En svensk militär

närvaro på och runt Gotland har också en stabiliserande effekt på den militärstrategiska situationen i Östersjöområdet.

När utskottet beredde frågan om Gotland i den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11) betonade utskottet att det är av strategiskt intresse för Sverige att ha militär närvaro på Gotland och delade regeringens bedömning att en sådan har en stabiliserande effekt på den militärstrategiska situationen i Östersjöområdet. Utskottet såg därför positivt på att en ny mekaniserad stridsgrupp skulle organiseras på Gotland och att utbildningsgruppen skulle förstärkas för att medge ökad övnings- och utbildningsverksamhet. Utskottet ansåg även att det var positivt att en framskjuten ledningsfunktion för Gotland skulle utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet anförde i sitt betänkande Försvarspolitisk inriktning 2016–2020 (bet. 2014/15:FöU11) har Gotland en särskilt viktig position med tanke på utvecklingen i vår omvärld i allmänhet, och i Östersjöområdet i synnerhet. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns behov av en samlad militär ledning på Gotland med anledning av det förändrade säkerhetsläget i närområdet. Inrättandet av Gotlands regemente kommer att bidra till att förenkla och förbättra såväl försvarsmaktsinterna lednings- och lydadsförhållanden som totalförsvarssamverkan med civila aktörer för den militära verksamheten på Gotland. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag i proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 2.

Framtida inriktning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Jämför reservationerna 8 (M), 9(SD), 10 (C) och 11 (L).

Motionerna

I motion 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) beskriver motionärerna att den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, har enats om att försvaret ska förstärkas med 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020. Enligt motionen korregerade man 2017 förstärkningen till 12,7 miljarder kronor. Motionärerna anser att det är alldeles för lite. Sanningen är enligt motionärerna att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Enligt motionärerna har länderna i vår

närhet försvarsanslag på nära 2 procent av BNP eller har beslutat om det. Sveriges försvarsanslag fortsätter däremot att sjunka. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent för att sedan sjunka till dagens 1 procent. De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnaderna i kombination med en inriktning mot ett renodlat insatsförsvar har enligt motionärerna gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar i dag på allvar kan ifrågasättas och att hela försvarsgrenar hotas av systemkollaps inom några få år. För att garantera rikets säkerhet yrkar motionärerna att utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap fr.o.m. 2027 aldrig bör underskrida 2 procent av BNP (yrkande 1).

I motion 2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 yrkar motionärerna att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Motionärerna ser stora säkerhetspolitiska risker i vårt närområde. I motionen framhålls att läget är kritiskt och att det verkar osannolikt att Sverige kommer att kunna välja att stå utanför. Sverige har utsatts för upprepade kränkningar till havs, i luften och i cyberrummet. Behovet av ett starkare försvar har enligt motionärerna länge varit uppenbart. I ljuset av utvecklingen i Östersjöområdet anser motionärerna att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Liberalerna valde att ställa sig utanför försvarsuppgörelsen mellan regeringen och övriga allianspartier och därmed också utanför 2015 års försvarsbeslut. Redan när uppgörelsen gjordes var enligt motionärerna haveriet i inriktningsbeslutets ekonomi ett faktum.

I motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1, partimotion 2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och motion 2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 anför motionärerna att Sveriges försvarsutgifter ska öka och närma sig 2 procent av BNP. Oron i Sveriges närområde och i omvärlden påverkar i allra högsta grad vårt land. Motionärerna framhåller att vi står inför stora utmaningar och att få uppgifter är så centrala som förmågan att försvara landet mot angrepp utifrån. För att möta ett oroligt omvärldsläge behöver Sveriges försvarsförmåga stärkas, vilket kommer att kräva ökade försvarsutgifter. Enligt motionärerna har flera länder den senaste tiden insett faran och åtagit sig att höja sina försvarsutgifter, och vissa länder har redan uppnått tvåprocentmålet. Oavsett om Sverige skulle bli medlem i Nato eller inte kommer mer resurser att behöva tillföras försvaret. Snarast förhåller det sig så att en fortsatt militär alliansfrihet kommer att kräva mer resurser än ett svenskt Natomedlemskap. Förmågan att försvara Sverige måste säkerställas. Sveriges försvarsutgifter ska därför närma sig 2 procent av BNP. Ambitionen är att göra detta under en tioårsperiod. Hela Sverige ska kunna försvaras och alla stridskrafter stärkas. Särskilt viktigt kommer försvaret av Östersjön, och framför allt Gotland, att vara. Att bygga ut Sveriges försvarsförmåga kommer att kräva god kostnads kontroll, spårbarhet och uppföljning för att garantera att de extra resurserna också ger effekt. De ytterligare resurser som satsas måste ge kontinuerligt ökande försvarsförmåga, och resursutnyttjandet måste även i fortsättningen vara effektivt inom Försvarsmakten. Ett motsvarande resonemang förs i motion

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (M) som anför att resurserna till det svenska försvaret bör öka för att långsiktigt närma sig de finansieringsmål som Nato satt upp (yrkande 2).

I partimotion 2017/18:3684 Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38 anför motionärerna att riksdagen ställer sig bakom att regeringen bör verka för ökade försvarsanslag. Motionärerna beskriver ett förändrat säkerhetsläge där Östersjöområdet har fått ökad betydelse i och med att konfliktytan mellan Nato och Ryssland flyttats närmare oss. Ett svenskt medlemskap i Nato skulle vara ett sätt att visa solidaritet med våra baltiska grannar och resten av Europa. Sveriges försvar har enligt motionärerna brister, och Centern har därför varit med och ökat försvarsanslagen under innevarande försvarsperiod. Målsättningen inför nästa försvarsbeslut är för motionärerna att försvarsanslaget ska motsvara minst genomsnittet av de nordiska ländernas försvarsanslag. Genom högre försvarsanslag och ett Natomedlemskap förbättras Sveriges försvarsförmåga. Det långsiktiga målet för Natomedlemmar är att 2 procent av BNP läggs på försvaret. Blir Sverige medlemmar i Nato ska vi, enligt motionärerna, långsiktigt uppfylla de gemensamma målsättningar som medlemskapet kräver.

Bakgrund och tidigare behandling

Vid beslutet om försvarspolitisk inriktning för 2016–2020 ställde sig utskottet positivt till avsikten att successivt stärka anslagen under försvarsinriktningsperioden och konstaterade att regeringen skulle återkomma i samband med budgetpropositionerna för att kunna tillföra 10,2 miljarder kronor utöver de förstärkningar som redan tidigare aviserats för den aktuella perioden (bet. 2014/15:FöU11).

Utskottet behandlade frågan om att utgiftsområde 6 styrs mot en anslagsnivå motsvarande 2 procent av BNP i budgetbetänkandet för 2016. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet då att den säkerhetspolitiska situationen hade försämrats. Utskottet framhöll också att de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjorde var en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

I betänkande 2016/17:FöU1 konstaterade utskottet att man delar regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Rysslands agerande i övrigt består utan synbar förändring, och den säkerhetspolitiska situationen i Europa påverkas negativt av konflikten i Mellanöstern. Omvärldsutvecklingen understryker vikten av att fullfölja den försvarspolitiska inriktningen och av att förslagsanslaget förstärks. Utskottet ansåg att de förstärkningar om 10,2 miljarder kronor som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjort är en god grund för att öka

den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Man ansåg att det var av stor vikt för riksdagen att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Hur väl beslutet om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 blir avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Regeringens resultatredovisning blir en grund för nödvändiga överväganden inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden fr.o.m. 2021. Utskottet delade den bedömning som försvarsministern redogjorde för i en interpellationsdebatt den 27 juni 2016 om vikten av att fokusera på det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015.

Utskottet avstyrkte motionsyrkanden om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Rysslands agerande i övrigt består utan synbar förändring, och den säkerhetspolitiska situationen i Europa påverkas negativt av konflikten i Mellanöstern. Den försvarspolitiska inriktningen behöver fullföljas, och den svenska militära förmågan måste öka. Utskottet har tidigare uttalat sig positivt över de ekonomiska förstärkningar på 10,2 miljarder kronor som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjort. Det gav enligt utskottet en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Utskottet välkomnar nu att regeringen tillsammans med Moderaterna och Centern har kommit överens om att skjuta till ytterligare 2,7 miljarder kronor till totalförsvaret, av vilka 2,3 miljarder kronor går till det militära försvaret. Det är av stor vikt att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Hur väl beslutet om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 blir avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Regeringens resultatredovisning blir en grund för nödvändiga överväganden inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden fr.o.m. 2021. Utskottet vidhåller sin syn på vikten av att fokusera på det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015. Utskottet avstyrker därför motionerna 2017/18:1918 yrkande 2, 2017/18:2017 yrkande 1, 2017/18:3038 yrkande 1, 2017/18:3222 yrkande 1, 2017/18:3566 yrkande 1, 2017/18:3684 yrkande 38 och 2017/18:3864 yrkande 2.

Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället.

Jämför reservation 12 (M, C, L, KD) och 13 (KD).

Motionerna

I motion 2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 5 anför motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom förslaget att se över möjligheten att utöka användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen. Under den stora skogsbranden i Västmanland 2014 ställdes den svenska krisberedskapen på hårda prov. Motionärerna menar att brister i samarbetet mellan olika myndigheter tydliggjordes. I den rapport som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap presenterade i mars 2016 föreslås bl.a. att regeringen tydliggör vikten av att myndigheter i större utsträckning beaktar krisberedskapens och totalförsvarets behov när de anskaffar, utvecklar och avvecklar resurser. I rapporten konstateras särskilt att användning, upphandling och utrustning av helikoptrar är i stort behov av bättre samordning av resurser för olyckor och kriser. Försvarsmaktens helikopterkapacitet borde bättre kunna komma till användning i den svenska krisberedskapen, särskilt som myndigheten anskaffat ett stort antal medeltunga helikoptrar de senaste åren. Även om användningen för krisberedskapsändamål inte ska vara dimensionerande för försvarets helikoptrar, anser motionärerna att det bör göras en översyn av hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas för krishantering. Den bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen.

I motion 2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) framhålls att Försvarsmakten har en bred roll i samhället (yrkande 3). Motionärerna anser att Försvarsmakten har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t.ex. naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Under lång tid anser de att det har funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som hos myndigheter inför att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna vara en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Motionärerna yrkar därför att en utredning ska se över hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälplig vid krissituationer (yrkande 15).

Bakgrund och tidigare behandling

När regeringen i propositionen Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140 s. 37) lämnade förslag till en ny försvarspolitisk inriktning redovisade regeringen att Försvarsmakten bör kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Regeringen framhöll att Försvarsmakten i många fall har resurser som saknas inom andra samhällssektorer och som ofta är användbara när samhället utsätts för påfrestningar. Det bedömdes som naturligt att dessa resurser kommer till användning när så behövs. Förutsättningen var enligt regeringen att stöd kunde ges inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmågor och resurser. Stödet skulle normalt kunna inordnas i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och fick enligt regeringen varken bli dimensionerande eller utgöra ett hinder för den ordinarie verksamheten vid myndigheten.

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 6) konstaterade regeringen att Försvarsmaktens stöd till polisen med medeltung helikopterkapacitet – som helikopterbataljonen ska planera, öva och ha beredskap för – ställer dimensionerande krav på Försvarsmaktens beredskap och verksamhet. Det innebar enligt regeringens redovisning ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd till civila aktörer ska ges med befintliga förmågor och resurser. Regeringen ansåg att principen fortfarande var giltig och viktig men att den aktuella kapaciteten var så pass unik och vinsterna på samhällsnivå så pass stora att ett avsteg i det specifika fallet bedömdes vara motiverat. Regeringen beskrev utvecklingen av samverkan mellan Försvarsmakten och polisen som angelägen. Som ett led i detta gav regeringen Försvarsmakten i uppgift att stödja polisens nationella insatsstyrka och vissa andra polisiära enheter med medeltung helikopterförmåga. I budgetpropositionen redovisades att Försvarsdepartementet den 30 januari 2013 hade tillsatt en utredare med uppgift att överväga Försvarsmaktens möjligheter att på kort och lång sikt stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet (Fö2013:A). Uppdraget slutredovisades den 15 juni 2013. Utredaren lämnade ett förslag som innebar att stödet som Försvarsmakten skulle lämna till polisen med två medeltunga helikoptrar omfattade tio flygtimmar per vecka, och utredaren redovisade att kostnaden för ett fullt utbyggt stöd skulle uppgå till ca 50 miljoner kronor per år. Av utredningen framgick även att det skulle tillkomma kostnader för investeringar om ca 25 miljoner kronor för att bl.a. kunna möta behovet av tidskritiska transporter. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2014 konstaterade utskottet att helikopterkapaciteten är unik och att vinsterna på samhällsnivå är så pass stora att ett avsteg kan motiveras. Eftersom polisens transportkapacitet kan vara avgörande vid allvarliga händelser välkomnade utskottet regeringens förslag om att delvis kompensera Försvarsmakten för ökade kostnader.

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet att det var positivt att regeringen beskrev det som en av Försvarsmaktens fyra uppgifter att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet menade

att uppgiften är viktig och tydligt formulerad men att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten. Av det följde enligt utskottets bedömning att polisen och andra myndigheter själva bör ha de personella och kompetensmässiga resurser som krävs för att lösa organisationens grundläggande uppgifter i den dagliga verksamheten (bet. 2014/15:FöU11).

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 6) konstaterade regeringen att Försvarsmakten under 2014 hade fortsatt att lämna värdefullt stöd till civil verksamhet och att myndighetens förmåga att stödja civil verksamhet hade utvecklats. Vidare redovisade regeringen att Försvarsmakten vid ett stort antal tillfällen även hade lämnat stöd till civil verksamhet, däribland i samband med skogsbranden i Västmanland och höga vattenflöden i Halland. Sammantaget bedömde regeringen att Försvarsmakten hade förmåga att stödja den civila verksamheten på den nivå som krävs. Regeringen såg särskilt positivt på den pågående utvecklingen av samarbetet mellan polisen och Försvarsmakten när det gäller möjligheterna för Försvarsmakten att ge bistånd till polisen vid terrorbekämpning. Övningar och förberedelser hade genomförts i nära samarbete med Polismyndigheten, och nödvändiga förutsättningsskapande processer hade tagits fram.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 6) redovisade regeringen att stödet till polisen hade utökats och att helikopterkapacitet upprätthölls dygnet runt sedan slutet av 2015. Under hösten slöts en ramöverenskommelse mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorbekämpning. Regeringen såg överenskommelsen som ett viktigt steg mot ökat samarbete för att möta hotet från terrorism. Även om det inte är en dimensionerande uppgift var regeringens bedömning att Försvarsmakten hade haft förmåga att lämna stöd till det övriga samhället och till myndigheter. Regeringens bedömning var att en förmåga att genomföra helikoptertransporter hade skapats och att Försvarsmakten hade genomfört helikoptertransporter åt polisen i enlighet med regeringens beslut.

I budgetbetänkande 2016/17:FöU1 skrev utskottet att när riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen var att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet ansåg fortfarande att uppgiften var viktig men underströk att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten med undantag för stödet till polisen med helikoptertransporter. När det gällde förslaget som regeringen lämnade 2013 om att Försvarsmakten skulle kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet ansåg utskottet att kapaciteten var så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet såg därför positivt på vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2017 om att stödet till polisen med medeltung helikopterkapacitet skulle förlängas och att stödet ska bli en ordinarie uppgift för Försvarsmakten.

Utskottet avstyrkte motionsyrkanden om dimensioneringen av Försvarsmaktens stöd till samhället och Försvarsmaktens breda roll i samhället.

Utskottets ställningstagande

I samband med att riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Som utskottet tidigare gett uttryck för är uppgiften viktig, men utskottet understryker nu som då att den inte ska bli dimensionerande för Försvarsmakten. Undantag har gjorts för stödet till polisen med helikoptertransporter. År 2013 lämnade regeringen förslag om att Försvarsmakten skulle kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet, varvid utskottet ansåg att kapaciteten var så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet gör fortfarande den bedömningen att man i nuläget inte ska lägga till fler undantag och utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare, varför utskottet avstyrker yrkande 5 i motion 2017/18:3220 samt motion 2017/18:3827 yrkandena 3 och 15.

Statsflyget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om statsflyget.

Jämför reservation 14 (SD)

Motionen

I motion 2017/18:3270 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) anförs att riksdagen ställer sig bakom att 5 § statsflygsförordningen bör ändras från lokalisering Bromma till Arlanda och att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmaktens kostnader ska särredovisas (yrkandena 1 och 2). Av motionen framgår att all personal som hanterar statsflyg och specialflyg redan har flyttat till Arlanda. Kvar finns en hangar i dåligt skick som är föremål för rivningsbeslut. I statsflygsförordningen (1999:1354) och ändring från 2014 framgår att statsflyget ska vara lokaliserat på Stockholm-Bromma. För att tillgodose detta har en projektering genomförts av Swedavia till en kostnad av 18,5 miljoner kronor. Investeringen enligt projekteringen uppgår till 414 miljoner kronor. Hyresperioden föreslås bli 40 år till en bashyra om 34,6 miljoner kronor per år. Därtill tillkommer enligt motionärerna kostnader för drift, underhåll, media samt övriga tjänster. Av en

alternativ granskning, utförd av Swedavia inom ramen för projekteringen, framgår att kostnaden för en utbyggnad av befintligt verksamhetsställe på Arlanda bedöms till 7–10 miljoner kronor.

Motionärerna anser vidare att särredovisning ska ske av Försvarsmaktens kostnader förknippande med ansvaret enligt statsflygförordningen för att på så sätt möjliggöra att Försvarsmakten fullt ut kan kompenseras för dessa kostnader.

Bakgrund och tidigare behandling

I enlighet med inriktningspropositionen Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) ska Försvarsmakten utöver att upprätthålla sina krigsförband även svara för olika former av stödverksamhet. Bland dessa återfinns ansvaret för driften av de flygplan som staten anskaffat eller använder tillfälligt för statschefens och den högsta civila och militära ledningens resor. Enligt 4 § statsflygsförordningen (2012:894) ska Försvarsmakten svara för driften av dessa flygplan och samordna beställningar av flygningar. Skaraborgs flygflottilj F 7 ansvarar för driften. Statsflyget opererar med två flygplan.

Försvarsmakten framförde i ett klagorand som publicerades på myndighetens webbplats i april 2015 att myndigheten önskar se över rutinerna för beställning av statsflyget och att en dialog pågick om detta med Regeringskansliet under våren 2015. I svaret på fråga 2016/17:305 av Hans Wallmark (M) om Försvarsmaktens kostnader för statsflyget anförde försvarsminister Peter Hultqvist den 16 november 2016 att det sedan en tid tillbaka pågår en översyn av riktlinjerna för statsflyget inom Regeringskansliet. Översynen syftar till att tydliggöra uppgifter, organisation, resurser och basering för statsflyget, och försvarsministern underströk att han inte ville föregå resultatet av denna översyn.

I de fall statschefen eller den högsta civila ledningen är beställare ska Försvarsmakten ta ut avgifter för flygning med statsflyget med högst 10 800 kronor per flygtimme (11 §). I övrigt finns ingen särredovisning för statsflyget eftersom det ingår som en del av Försvarsmaktens krigsförband Transport- och specialflygenheten. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap utökades med 20 miljoner kronor för 2013–2014 för finansiering av den tillfälligt utökade verksamheten inom statsflyget (bet. 2012/13:FöU1, rskr. 2012/13:93). Enligt Försvarsmaktens årsredovisningar för de senaste fem åren har kostnaderna för statsflygets verksamhet överstigit intäkterna som regleras genom avgifter enligt statsflygsförordningen med knappt 29 miljoner kronor (2015), ca 35 miljoner kronor (2014), ca 102 miljoner kronor (2013), knappt 61 miljoner kronor (2012) och knappt 55 miljoner kronor (2011).

I utskottets betänkande 2016/17:FöU1 underströk utskottet att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Med detta sagt utgick utskottet från att regeringen säkerställde

att detta arbete skulle fortsätta att stå i fokus för flygförbanden och att ökningen av den operativa förmågan inte skulle påverkas av de övriga uppgifter som Försvarsmakten har till uppgift att hantera. Utskottet såg positivt på den pågående översynen av riktlinjerna för statsflyget i Regeringskansliet och utgick från att finansiering av förbandsverksamhet med fokus på ökad operativ förmåga var en utgångspunkt i Regeringskansliets dialog med Försvarsmakten och avstyrkte därmed motionerna.

Utskottet avstyrkte motionsyrkanden om statsflyget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet understryker att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Med detta sagt utgår utskottet från att regeringen kommer att säkerställa att detta arbete fortsätter att stå i fokus för flygförbanden och att ökningen av den operativa förmågan inte ska påverkas av de övriga uppgifter som Försvarsmakten ska hantera. Statsflygsförordningen (1999:1354) reglerar användningen av de flygplan som staten anskaffat för statschefens och den högsta civila och militära ledningens resor. Av förordningen framgår att Försvarsmakten ska svara för driften av flygplanen och samordna beställningar av flygningar. I förordningen (2017:420) om ändring i statsflygsförordningen föreskrivs att de flygplan som staten anskaffat för statschefens och den högsta civila och militära ledningens resor ska vara baserade på Arlanda. Förordningen trädde i kraft den 1 juli 2017. Motion 2017/18:3270 yrkande 1 är därmed fullt ut tillgodosedd. Med hänvisning till det anförda avstyrks även motionens yrkande 2.

Reservationer

1. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi sverigedemokrater anser att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om vår nationella integritet och vårt demokratiska samhällssystem. Försvarsmaktens viktigaste del i detta är att kunna möta, hejda och avgöra mot alla former av intrång från främmande stridskrafter. Vi bedömer att uppgiften skulle bli tydligare om regeringen i stället för nuvarande styrning skulle besluta om direktiv till Försvarsmakten om myndighetens uppgifter med utgångspunkt i det som är Sverigedemokraternas försvarspolitiska inriktning. Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om myndighetsdirektiv och tillkänna det för regeringen.

2. Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6, punkt 1 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 och avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om att regeringen offentligt ska redovisa bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna för varje krigsförband. Den omställning av Försvarmakten som gjorts har lett till en mindre organisation som allt färre medborgare kommer i kontakt med. Detta leder till att medborgarnas möjlighet att få insyn i Försvarmaktens verksamhet minskat drastiskt, vilket är ett påtagligt demokratiproblem. Därför bör det årligen genomföras en oberoende analys av Försvarmaktens verksamhet och förmågor som redovisas offentligt.

3. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (S, MP, V)

av Peter Jeppsson (S), Alexandra Völker (S), Kent Härstedt (S), Anders Schröder (MP), Paula Holmqvist (S), Lotta Johnsson Fornarve (V), Mattias Ottosson (S) och Kalle Olsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i propositionen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 1 och avslår motionerna

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 10 och

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi delar i stort vad utskottet anför vad gäller ett bemyndigande till regeringen att besluta om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen. När det gäller frågor som rör utredningens förslag om fördelning av ansvaret för vidmakthållandet delar vi dock regeringens bedömning att frågan är så komplex att det behöver genomföras en fördjupad analys och att man bör invänta att regeringen återkommer med ett lösningsförslag i samband med nästa budgetproposition.

Med vad som anförts ovan föreslår vi att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1

utg.omr. 6 punkt 1). Motion 2017/18:3038 yrkande 10 och motion 2017/18:3105 yrkande 1 bör avslås.

4. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i propositionen samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 1 och motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 10.

Ställningstagande

Logistikområdet har varit föremål för återkommande omorganisationer. Utredningen Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88) innehåller en rad förslag, och Sverigedemokraterna ställer sig bakom samtliga. Med förslagen genomförda kommer försvarslogistiken att bli krigsanpassad och materielbeställningar bli lättare att styra. Vi anser att riksdagen bör bemyndiga regeringen att fatta beslut om omorganisering m.m. inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i propositionen, samt tillkännage för regeringen att verksamheten bör bedrivas i enlighet med utredningens samtliga förslag.

5. Stärkt upphandlingskompetens vid försvarsmyndigheterna, punkt 6 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 44.

Ställningstagande

En väl fungerande logistik är helt central för att försvaret ska kunna lösa sina uppgifter, särskilt i tider av kris och krig. Försvarslogistiken inbegriper allt från service och reservdelar till att säkra tillgången på personlig utrustning och sjukvård. De senaste åren har den svenska försvarslogistiken genomgått en stor förändring, som var resultatet av en bred politisk uppgörelse i riksdagen. Erfarenheterna hittills pekar dock på att det är svårt att uppnå de effektiviseringsvinster som uppställts. Dessutom finns det frågetecken om huruvida effektiviseringarna alltid görs utifrån ett helhetsperspektiv där man har Försvarsmaktens operativa förmåga i fokus.

I den materiel- och logistikutredning som presenterades i december 2016 föreslås att Försvarsmakten ska ansvara för att driften och vidmakthållandet av myndighetens materiel och därmed verksamhetsområdet förråd, service och verkstäder inom Försvarets materielverk förs över till Försvarsmakten. Utredningen framhåller samtidigt att det i det fortsatta arbetet med logistikförsörjningen är viktigt att beakta de frågor som centrala aktörer lyft fram. Försvarsmakten hade motsvarande ansvar före logistikförändringen 2012, och det var brister i den dåvarande ordningen som gjorde att logistiken överfördes till Försvarets materielverk. Därför kommer utformningen av den nya organisationen att vara central för att samma problem inte ska uppstå igen. Vi anser att statens beställarkompetens måste säkerställas, särskilt i ljuset av att utredningen föreslår två upphandlande myndigheter. Det är även centralt att det finns med ett livscykelperspektiv när materiel ska beställas. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

6. Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem, punkt 7 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 5 och avslår motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige behöver ett nytt luftvärn med bra räckvidd. Ett sådant exempel är det franska robotsystemet Aster 30 med svensk radar som är det överlägset bästa ur förmågesynpunkt men också ur en samhällsekonomisk synvinkel. Ett val som tog hänsyn till dessa parametrar skulle göra att även den svenska försvarsindustrin blev delaktig i anskaffningen. Vi anser även att Flygvapnet bör vara ansvarigt för det medelräckviddiga luftvärnet som på så sätt blir ett strategiskt luftvärn som kan bygga upp svärmättade punkter vilket gör det svårt att slå ut. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem samt ställa sig bakom vad som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

7. Överlåtelse och upplåtelse av materiel, punkt 8 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av 30 JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, samt ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 6 punkt 7 och motion

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna vill att flygvapnet 2035 ska ha 200 JAS 39 E. Det vill vi åstadkomma genom att höja produktionstakten med ytterligare tio plan per år. Att exportera JAS 39 C/D är ett bra sätt att få in pengar till försvaret och att få fler Gripenanvändare i många länder. Sverige kan dock inte sälja ut alla plan av typen JAS 39 C/D eftersom det då blir för få flygplan totalt i närtid. Sverigedemokraterna sätter gränsen vid export av 30 JAS 39 C/D. Resterande kan inte exporteras förrän vi har fler än 160 JAS 39 E. Riksdagen bör således bemyndiga regeringen att under 2018 besluta om export av 30 JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020, samt ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

8. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Lotta Olsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) yrkande 2,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

bifaller delvis motionerna

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 och

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38 och

avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Oron i Sveriges närområde och i omvärlden påverkar i allra högsta grad vårt land. Vi står inför stora utmaningar, och få uppgifter är så centrala som förmågan att försvara landet mot angrepp utifrån. För att möta ett oroligt omvärldsläge behöver Sveriges försvarsförmåga stärkas, vilket kommer att

kräva ökade försvarsutgifter. Flera länder i vårt närområde har den senaste tiden insett faran och åtagit sig att höja sina försvarsutgifter. Vissa länder har redan uppnått det tvåprocentsmål som Nato satt upp. Oavsett om Sverige skulle bli medlem i Nato eller inte kommer mer resurser att behöva tillföras försvaret. Snarast förhåller det sig så att en fortsatt militär alliansfrihet kommer att kräva mer resurser än ett svenskt Natomedlemskap. Förmågan att försvara Sverige måste säkerställas. Sveriges försvarsutgifter ska därför närma sig 2 procent av BNP. Ambitionen är att göra detta under en tioårsperiod. Hela Sverige ska kunna försvaras och alla stridskrafter stärkas. Särskilt viktigt kommer försvaret av Östersjön, och framför allt Gotland, att vara. Att bygga ut Sveriges försvarsförmåga kommer att kräva god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning för att garantera att de extra resurserna också ger effekt. De ytterligare resurser som satsas måste ge kontinuerligt ökande försvarsförmåga, och resursutnyttjandet måste även i fortsättningen vara effektivt inom Försvarsmakten. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

9. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M)
yrkande 2,

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38 och

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, enades 2015 om att försvaret ska förstärkas med 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020. De korrigerade 2017 förstärkningen till 12,7 miljarder kronor. Det är alldeles för lite. Sanningen är att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Länderna i vår närhet har försvarsanslag på nära 2 procent av BNP eller har beslutat om det.

Sveriges försvarsanslag fortsätter däremot att sjunka. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent för att sedan sjunka till dagens 1 procent. De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnaderna i kombination med en inriktning mot ett renodlat insatsförsvar har gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar i dag på allvar kan ifrågasättas och att hela försvarsgrenar hotas av systemkollaps inom några få år. För att garantera rikets säkerhet yrkar vi på att utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap fr.o.m. 2027 aldrig bör underskrida 2 procent av BNP och att riksdagen tillkännager det för regeringen.

10. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38,

bifaller delvis motionerna

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) yrkande 2,

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och

avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör verka för ökade försvarsanslag. Vi befinner oss i ett förändrat säkerhetsläge där Östersjöområdet har fått ökad betydelse i och med att konfliktytan mellan Nato och Ryssland flyttats närmare oss. Ett svenskt medlemskap i Nato skulle vara ett sätt att visa solidaritet med våra baltiska grannar och resten av Europa. Sveriges försvar har brister, och Centern har därför varit med och ökat försvarsanslagen under innevarande försvarsperiod. Målsättningen inför nästa försvarsbeslut är att försvarsanslaget ska motsvara minst genomsnittet av de nordiska ländernas försvarsanslag. Genom högre försvarsanslag och ett Natomedlemskap förbättras Sveriges försvarsförmåga. Det långsiktiga målet för Natomedlemmar är att 2 procent av BNP läggs på försvaret. Blir Sverige medlem i Nato ska vi långsiktigt uppfylla de gemensamma målsättningar som medlemskapet kräver. Riksdagen bör

därför ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna det för regeringen.

11. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 10 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1,
bifaller delvis motionerna

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M)
yrkande 2,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 38 och

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Behovet av ett starkare försvar har länge varit uppenbart. I ljuset av utvecklingen i Östersjöområdet anser jag att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Samtidigt måste vi genast ansöka om Natomedlemskap.

Under de förhandlingar som ledde fram till 2015 års försvarsbeslut var regeringen inte beredd att diskutera de anslagsökningar som krävs för att möta de säkerhetspolitiska utmaningarna av i dag. Den försvarsöverenskommelse som presenterades 2017 är ett steg i rätt riktning, men anslagen är fortfarande för låga för att hantera den verklighet vi befinner oss i. Redan då var haveriet i inriktningsbeslutets försvarsekonomi ett faktum.

I augusti 2017 träffades en ny överenskommelse mellan Moderaterna, Centerpartiet och regeringen, i vilken försvaret tillskjuts mer pengar. Det är bra. Men samtidigt räcker de nya medlen knappt till att fylla igen de svarta hålen i Försvarsmaktens budget. Det finns fortfarande inte utrymme för någon av de viktiga satsningar som krävs för att skydda befolkningen i händelse av kris eller krig i vårt närområde, och för att göra Sverige farligt för en fiende.

Mot denna bakgrund står det klart att 2015 års försvarsbeslut såväl som 2017 års försvarsöverenskommelse är otillräckliga för att tillfredsställa Sveriges försvarsbehov. Jag befarar att det vid slutet av denna femårsperiod

kommer att vara för sent. Rikets säkerhet kräver att ett nytt försvarsbeslut fattas omgående. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP och tillkänna det för regeringen.

12. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 11 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen bör se över användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen. Under den stora skogsbranden i Västmanland 2014 sattes den svenska krisberedskapen på hårda prov. Brister i samarbetet mellan olika myndigheter tydliggjordes. I den rapport som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap presenterade i mars 2016 föreslås bl.a. att regeringen tydliggör vikten av att myndigheter i större utsträckning beaktar krisberedskapens och totalförsvarets behov när de anskaffar, utvecklar och avvecklar resurser. I rapporten konstateras särskilt att användning, upphandling och utrustning av helikoptrar är i stort behov av bättre samordning av resurser för olyckor och kriser. Försvarsmaktens helikopterkapacitet borde bättre kunna komma till användning i den svenska krisberedskapen, särskilt som myndigheten anskaffat ett stort antal medeltunga helikoptrar de senaste åren. Även om användningen för krisberedskapsändamål inte ska vara dimensionerande för försvarets helikoptrar anser vi att det bör göras en översyn av hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas för krishantering. Den bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om en översyn av hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas i krisberedskapen och tillkänna det för regeringen.

13. Försvarsmaktens breda roll i samhället, punkt 12 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 15.

Ställningstagande

Vi anser att Försvarsmakten ska ha en bred roll i samhället och att den har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t.ex. naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Under en lång tid har det tyvärr funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som bland myndigheter till att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna vara en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Vi föreslår därför att en utredning ska se över hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälplig vid krissituationer med utgångspunkt från att Försvarsmakten ska ha en bred roll i samhället. Riksdagen bör därför ställa sig bakom vad som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

14. Statsflyget, punkt 13 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3270 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) yrkande 2 och avslår motion
2017/18:3270 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Den verksamhet som hanterar statsflyg och specialflyg har flyttat från Bromma till Arlanda. Det tycker vi är bra. Sverigedemokraterna har motionerat om den frågan vid ett flertal tillfällen. Det innebär att vår motion 2017/18:3270 yrkande 1 är fullt ut tillgodosedd.

Av en granskning, utförd av Swedavia framgår att kostnaden för en utbyggnad av befintligt verksamhetsställe på Arlanda bedöms till 7–10 miljoner kronor. Vi anser att den kostnaden inte bör belasta Försvarmakten och att kostnaderna för statsflyget ska särredovisas i syfte att fullt ut kunna kompensera myndigheten för alla de utgifter som är förknippade med ansvaret enligt statsflygsförordningen. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen om särredovisning och kompensation för de kostnader som gäller statsflyget och tillkännage det för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (M)

Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Lotta Olsson (M) anför:

Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I motionen Vi tror på Sverige – Moderaternas budgetmotion 2018 (2017/18:3681) presenteras Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Moderaterna är partiet för de som jobbar, de som vill jobba och de som har jobbat. Därför föreslår vi reformer för att öka jobbchanserna för att alla som vill jobba, men som av olika anledningar står utanför, ska få chansen på den svenska arbetsmarknaden. Ansträngningar ska löna sig och alla ska ha möjligheten att försörja sig själva. Denna utgångspunkt är också helt nödvändig om vi ska lösa vår tids stora utmaning – integrationen av alla de som är nya i Sverige.

Det svenska samhällets framgång bygger på en ömsesidig tillit – mellan människor, men också mellan människor och stat. Denna tillit har möjliggjort ambitiösa reformer och att människor har accepterat att lägga ett långtgående ansvar på det offentliga. Detta förtroende kräver dock att staten lever upp till sin del av avtalet. De senaste åren har staten misslyckats med det. Otryggheten växer, och kriminella gäng äger i praktiken gator och torg i ett ökande antal utsatta områden. Det kan Moderaterna inte acceptera. Därför innehåller vårt budgetalternativ den största trygghetsatsningen på över 20 år. Poliserna ska bli fler och deras löner ska höjas. Hela rättssystemet ska stärkas för att lag och ordning ska kunna återställas, i hela Sverige. Kriminaliteten kan slås tillbaka.

Resultaten i skolan är mycket sämre än vad vi har rätt att kräva, och de som behöver skolan mest får ofta den sämsta utbildningen. Då bidrar skolan till att cementera i stället för att utjämna skillnader i livschanser. Att återupprätta kunskapsskolan är både en fråga om rättvisa och en fråga om Sveriges framtida välstånd. Svensk vård håller ofta hög kvalitet, men väntetiderna i Sverige är bland de längsta i Europa, vilket gör att tillgången på vård brister. Därför anser vi att det behövs 3 miljarder kronor för att halvera köerna. Vi gör även en satsning för att stärka primärvården som också ökar tillgänglighet och effektivitet. Alla ska kunna lita på att vård av hög kvalitet finns om och när man behöver den.

Samtidigt som det behöver löna sig bättre att jobba och samtidigt som statens kärnuppgifter måste stärkas behöver vi också rusta Sverige inför nästa lågkonjunktur. När den kommer ska Sverige kunna möta den med en aktiv stabiliseringspolitik som inte drabbar samhällets svagaste. Det kräver en mer återhållsam inriktning på politiken i dagens högkonjunktur. Vi moderater har

därför ett finansiellt sparande som är 10 miljarder kronor starkare än regeringens varje år. Kombinationen av offensiva satsningar och en stramare finanspolitik blir möjlig genom tydliga prioriteringar, där jobb, trygghet och välfärd alltid går före bidrag och subventionspolitik.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 6. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i motion 2017/18:3864.

Sveriges närområde har de senaste åren blivit alltmer osäkert. Försvarsmakten gör bedömningen att den negativa utvecklingen fortsätter. Den ryska aggressionen mot Ukraina utgör en definitiv vattendelare och utmanar hela den europeiska säkerhetsordningen. Den illegala annekteringen av Krim visar att den ryska tröskeln för att använda militärt våld har sänkts och att Ryssland inte respekterar självständiga staters gränser. Det ryska agerandet i Ukraina är också en tydlig markering mot Nato och EU om att undvika utvidgning i det Ryssland ser som sin intressesfär – en sådan ordning får inte etableras i vårt Europa.

Även i en bredare global kontext finns ett antal faktorer som medverkar till att ytterligare förstärka den ökade osäkerheten. Det handlar t.ex. om hur USA:s roll när det gäller europeisk säkerhet kommer att se ut i framtiden och ett fortsatt sönderfall i Europas södra grannskap med de problem med radikaliserings, flyktingströmmar och terrorism som detta medför. Situationen i Ostasien är djupt oroväckande med en öppen konfrontation på den koreanska halvön och ett auktoritärt Kina som får ett allt större säkerhetspolitiskt inflytande.

För att möta det försämrade säkerhetsläget och stärka Sveriges försvar här och nu har Moderaterna medverkat till att få till stånd tre försvarsuppgörelser under perioden 2015–2017. Tack vare Moderaterna har de extra resurserna till försvaret blivit betydligt högre än de ingångsbud som regeringen har lagt i de förhandlingarna. Senast i augusti 2017 ingick Moderaterna och Centerpartiet samt Socialdemokraterna och Miljöpartiet en uppgörelse som innebär en höjning av försvarsanslaget för 2018 med 2,7 miljarder kronor. Denna höjning följer även med till 2019 och 2020 och framåt. Försvarsuppgörelsen säkerställer ambitionsnivån i det nuvarande försvarsbeslutet.

Det behövs dock ytterligare resurser till försvaret om Sverige ska kunna ha en relevant försvarsförmåga i perioden efter 2020. Försvarsmakten har pekat på att med nuvarande ekonomiska ambitionsnivå kommer den svenska förmågan relativt vad vi ser i närområdet, och särskilt i Ryssland, att sjunka.

Därför har Moderaterna föreslagit att Sveriges försvarsutgifter ska uppgå till 2 procent av BNP. Ambitionen är att åstadkomma denna resursökning under den kommande tioårsperioden. Moderaterna påbörjar vägen mot tvåprocentmålet i denna budgetmotion genom att för åren 2019 och 2020 skjuta till 9,6 miljarder kronor utöver den nivå som regeringen föreslår.

Den ökade ekonomiska ramen måste också fyllas med konkret innehåll. Moderaterna lägger därför fram ett antal förslag för att stärka viktiga delar i det svenska försvaret. Det handlar bl.a. om att höja krigsdugligheten i JAS-systemet, stärka den marina förmågan genom anskaffning av ytterligare ubåtar samt att Sverige ska behålla och förbandssätta alla de 48 Archerpjäserna som beställdes tillsammans med Norge. Under de kommande åren, där vi moderater ser ett helt nödvändigt behov av att stärka försvaret, kommer god kostnadskontroll och uppföljning att vara centralt för att garantera att ökade resurser också ger faktisk ökad förmåga.

Moderaternas budgetförslag för 2018 följer den uppgörelse som vi ingått tillsammans med Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Vi föreslår endast en mindre ändring där 3 miljoner kronor förs över från anslaget 3:1 till anslaget 2:6 för att användas till det civila försvaret. Vi vill även bredda anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor till att även inkludera åtgärder för att hantera vattenbrist och torka, med anledning av att flera områden i så gott som hela Sverige de senaste åren drabbats hårt av detta, vilket har inneburit stora påfrestningar.

Moderaterna ser även behovet av att stärka det psykologiska försvaret genom att skapa en egen myndighet. Från och med 2019 skapas därför ett eget anslag (1:13) för upprättandet av en myndighet för psykologiskt försvar. Moderaterna föreslår att FOI ska få uppdraget att utreda det psykologiska försvaret.

Regeringens redovisning av tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor

Moderaterna vill påminna om att utskottet i sitt yttrande till konstitutionsutskottet 2016/17:FöU5y framhöll vikten av att veteranstödet även skulle omfatta civila som tjänstgjort i olika insatser och att ett veterancentrum skulle tjäna såväl civila som militära veteraner, vilket är en viktig roll för ett veterancentrum. Det av regeringen beslutade och inrättade centrumet för veteransoldater i Försvarsmakten motsvarar inte vad Veteranutredningen föreslog. Centrumet framstår inte som tillgängligt för civila tjänstemän som gjort internationell insats. Vi anser därmed i likhet med övriga allianspartier att det fortfarande finns behov av kompletterande åtgärder när det gäller riksdagens tillkännagivande i betänkande 2014/15:FöU7 (rskr 2014/15:132).

2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

I Sverigedemokraternas höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, enades 2015 om att försvaret ska förstärkas med 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020. De korrigerade 2017 förstärkningen till 12,7 miljarder kronor. Det är alldeles för lite. Sanningen är att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Sverigedemokraterna budgeterar avsevärt mer än liggande budget under den kommande femårsperioden. Vi markerade redan i Försvarsberedningens rapporter genom avvikande meningar att försvaret behöver en rejäl upprustning för att nå en ny rimlig försvarsförmåga. I vår budgetmotion aviserar vi rejält höjda anslag och föreslår hur dessa resurser skulle kunna användas över åren för att upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. Vårt förslag till försvarssatsning skulle ha inneburit att det svenska försvaret skulle ha kunnat återfå den storlek och förmåga det hade 1999. Det hade varit bra om den för Sverige skadliga nedrustningen hade kunnat få ett slut. I motion 2017/18:3105 föreslår vi därför att anslaget för utgiftsområde 6 ska uppgå till 57 835 520 000 kronor.

Riksdagen har antagit ramarna för budgetåret 2017 och avslagit Sverigedemokraternas förslag. De samlade utgifterna för utgiftsområde 6 får därför inte överstiga 53 835 520 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag överskrider denna nivå, och vi kan således inte yrka bifall till vårt förslag, varför vi i stället avstår från att delta i beslutet. Trots att vårt förslag till ram för utgiftsområde 6 har fallit vidhåller vi vår politik och anser att det hade varit bättre för Sverige om anslagen under nästa år hade varit 4 miljarder kronor högre för utgiftsområde 6 med den fördelning och de prioriteringar som framgår av Sverigedemokraternas motion.

Vårt mål är att Sverige efter en förstärkning av försvaret får ett balanserat försvar med sådan styrka och sammansättning att det skapar en tröskeffekt som i det längsta avhåller en presumtiv angripare från att angripa Sverige. Ett sådant försvar ska också ha tillräcklig styrka för att föra ett uthålligt och strategiskt defensivt försvar av svenskt territorium, vilket inte bara förutsätter höjda anslag i enlighet med vårt förslag utan även en höjd kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Mitt i en stark, internationellt driven högkonjunktur växer problemen i svensk ekonomi. Tudelningen ökar på den svenska arbetsmarknaden, där utsatta grupper utgör en allt större del av de arbetslösa. Samtidigt finns det en klyvning mellan å ena sidan de orter som växer och som har följt med i den globala uppgången och å andra sidan de orter som har ställts utanför.

Regeringen bedriver en oansvarig ekonomisk politik som minskar det strukturella sparandet och förstärker riskerna för en överhettning. Centerpartiet vill i stället vara sparsamma när konjunkturen är god, både för att ha resurser att mota nästa kris och för att inte förstärka riskerna för en överhettning. Vi sparar därför 10 miljarder kronor mer än regeringen per år 2018–2020.

Centerpartiet prioriterar att bryta klyvningen av Sverige. För detta krävs reformer som gör att människor som står utanför, inte minst många nyanlända, får möjlighet att gå från bidrag in i arbete. Det måste vara möjligt att börja på arbetsmarknaden till en något lägre lön och lära på jobbet, skattekilarna för att anställa måste sänkas och den ineffektiva Arbetsförmedlingen bör göras om i grunden. I grunden vill vi anpassa skatter och regler efter de små och växande företag som står för huvuddelen av dagens jobbtillväxt.

Skattesystemet bör också reformeras, med högre skatter på miljöfarliga utsläpp och lägre skatter på arbete och företagande. I Centerpartiets budget föreslås också en bred skattesänkning för alla som arbetar och sänkt skatt på pensioner, i synnerhet för de som har lägst inkomst.

Den regionala klyvningen måste brytas, dels med förbättringar för småföretag, dels med förstärkt infrastruktur. Centerpartiet vill kraftigt förstärka det eftersatta underhållet av järnvägen och påskynda bredbandsutbyggnaden.

Sverige klyvs också av en bristande trygghet. Centerpartiet vill stärka välfärden genom en kraftig ökning av de generella medlen till kommuner och landsting, så att de själva får makt och möjlighet att klara sina utmaningar. Inom vården måste köerna kortas och tillgängligheten öka, inte minst för de unga som lider av psykisk ohälsa. Samtidigt vill Centerpartiet förstärka polisen och rättsväsendet, i synnerhet för att stävja organiserad brottslighet, extremism och våld mot kvinnor. Försvarsförmågan måste stärkas i ett försämrat säkerhetsläge.

Slutligen måste Sverige fortsätta att lysa som miljöföredöme, inte minst i klimatfrågan, genom att förena ökad tillväxt med minskande utsläpp. Transporterna behöver skynda på omställningen genom en grön bilbonus för personbilar och krav på biobränsleinblandning i såväl flyg som tunga transporter. Centerpartiet vill också stärka lokala och internationella insatser för att rädda hav och vattendrag undan övergödning och nedsmutsning samt för att trygga rent dricksvatten.

Centerpartiet är sparsamma med de medel högkonjunkturen ger, och prioriterar våra satsningar till just de reformer som stärker tillväxten, öppnar för fler jobb, ökar tryggheten och snabbar på miljöomställningen. För det behövs ett nytt ledarskap för Sverige.

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Centerpartiet ser med allvar på det alltmer utmanande säkerhetsläget i vårt närområde och i EU. När Sverige och vår närmiljö möter en ökad militär aktivitet i Östersjön, och våra baltiska grannar känner sig alltmer utsatta, krävs nya åtgärder.

Det nya säkerhetspolitiska läget ställer skärpta krav på den svenska försvarsförmågan. Centerpartiet har länge velat att den svenska försvarsförmågan ska stärkas. Detta innebär bl.a. att försvaret ska finnas i hela landet och att försvaret ska vara tränat för att kunna agera i alla väderförhållanden som finns i vårt land och där vi gör insatser. Centerpartiet är därför stolt över att vara en del av försvarsöverenskommelsen, inom vilken Centerpartiet har drivit på för resurstillskott till Försvarsmakten i syfte att öka myndighetens förmåga. Centerpartiet har mot bakgrund av behovet av en tydlig, solidarisk och hållbar säkerhetspolitik också föreslagit att Sverige ska gå med i Nato.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Centerpartiets budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 6.

Regeringens redovisning av tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor

Centerpartiet vill påminna om att utskottet i sitt yttrande till konstitutionsutskottet 2016/17:FöU5y framhöll vikten av att veteranstödet även skulle omfatta civila som tjänstgjort i olika insatser och att ett veterancentrum skulle tjäna såväl civila som militära veteraner, vilket är en viktig roll för ett veterancentrum. Det av regeringen beslutade och inrättade centrumet för veteransoldater i Försvarsmakten motsvarar inte vad Veteranutredningen föreslog. Centrumet framstår inte som tillgängligt för civila tjänstemän som gjort internationell insats. Vi anser därmed i likhet med övriga allianspartier att det fortfarande finns behov av kompletterande åtgärder när det gäller riksdagens tillkännagivande i betänkande 2014/15:FöU7 (rskr 2014/15:132).

4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (L)

Allan Widman (L) anför:

De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och ekonomin befinner sig i en högkonjunktur. Men i stället för att använda högkonjunkturen för att bygga en buffert för sämre tider väljer regeringen att elda på ekonomin och presentera ofinansierade bidragshöjningar. I stället krävs en liberal ekonomisk politik där utbildning belönas, där skatten på jobb är lägre än i dag och där det alltid är lönsamt att gå från bidrag till jobb.

Det är tydligt att reformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. Efter tre år av rödgrön regeringsmakt står det också klart att Sverige är på fel väg. Högkonjunkturen upplevs inte av alla och klyftorna i samhället växer. Alltför många står utanför arbetsmarknaden ofta är det personer med bristande utbildning eller som är utrikes födda. En stor andel elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Miljö- och klimatutmaningarna kräver kraftfulla och effektiva svar. Det finns fortsatt brister i sjukvård och omsorg. Migrations- och integrationsutmaningen växer. Att vi är fast förvissade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. För att möta framtidens utmaningar behöver Sverige en ny reformagenda.

Liberalerna lägger fram en budget med reformer för framtiden. Vi satsar på bättre kunskaper i skolan, bättre möjlighet för företag att anställa, en fungerande polis i hela landet och ett försvar med kapacitet att försvara Sverige. Den säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde har kraftigt försämrats på kort tid, vilket ställer höga krav på vår beredskap vad gäller både det nationella försvaret och våra samarbeten med andra. Sverige behöver snabbt rusta upp och gå med i Nato. Dessutom presenterar vi en integrations- och migrationspolitik som bygger på lika delar humanism och realism som fokuserar på jobb och skola och som motverkar parallellsambäddningen och hedersvåld.

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga.

Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet. Inom majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Liberalerna förespråkade. Liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på lång sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 6. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 6.

Vi gör bedömningen att regeringens avsedda medel är otillräckliga och att mycket högre anslag behöver tillföras. Syftet är att försvarsanslagen 2026 ska uppgå till 2 procent av BNP. Liberalerna har en tydlig färdplan för hur vi ska nå målet. Under budgetperioden 2018–2020 tillför vi 24 miljarder kronor ytterligare till försvaret. Det innebär ett kraftigt, men välbehövligt, tillskott för den svenska försvarsförmågan. Under denna budgetperiod innebär det att Liberalerna satsar nära 17,2 miljarder kronor mer än regeringen.

Liberalerna prioriterar satsningar på försvaret, men oavsett resurserna behöver försvaret även stärkas genom ett svenskt Natomedlemskap. Sverige kan inte uteslutande på egen hand rusta sig till den nödvändiga försvarsförmågan.

Sverige har ett stort behov av indirekt eld inom markstridskrafterna. Regeringen har förvisso beslutat att Sverige tar över de 24 artilleripjäser, Archer, som Norge förut avbeställt. Försvarsministern har dock inte redovisat vare sig finansiering eller förslag för hur dessa ska omvandlas till krigsförband. Liberalerna vill att de nya pjäserna organiseras i ytterligare två artilleribataljoner.

I försvarsöverenskommelsen beslutades att flygvapnet ska minskas till 60 nya JAS E och ersätta nuvarande 100 JAS C/D. Liberalerna föreslår att de gamla planen behålls.

Liberalerna har länge betonat Gotlands betydelse för ett effektivt försvar av Sverige. Vi välkomnar överbefälhavarens beslut att i förtid permanenta den militära närvaron på Gotland. I budgetmotionen har vi anslagit medel för att ytterligare förstärka den militära närvaron på Gotland. Liberalerna vill placera artilleri och tung kustrobot på ön. Sådana vapen innebär att man utnyttjar Gotlands strategiska potential. Liberalerna föreslår därför att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på ön. Att placera övertaliga Robot 70 på Gotland representerar en viktig tröskelhöjning för Gotland och försvaret av Sverige. Hemvärnet på ön bör tillföras ytterligare eldkraft genom två kompanier med Robot 70 när vapnet avvecklas inom den övriga krigsorganisationen.

Liberalerna föreslår att Sverige anskaffar helikoptrar av typen Sea Hawk för att snabbt återfå förmågan att jaga och bekämpa ubåtar från luften. Vidare föreslår vi anskaffning av sjöminor och att förmågan till minstrid utvecklas.

Slutligen välkomnar Liberalerna regeringens förslag att återinföra värplikten 2019, med militär grundutbildning för både kvinnor och män inom ramen för lagen om totalförsvarsplikt.

Regeringens redovisning av tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor

Liberalerna vill påminna om att utskottet i sitt yttrande till konstitutionsutskottet 2016/17:FöU5y framhöll vikten av att veteranstödet även skulle omfatta civila som tjänstgjort i olika insatser och att ett veterancentrum skulle tjäna såväl civila som militära veteraner, vilket är en

viktig roll för ett veterancentrum. Det av regeringen beslutade och inrättade centrumet för veteransoldater i Försvarsmakten motsvarar inte vad Veteranutredningen föreslog. Centrumet framstår inte som tillgängligt för civila tjänstemän som gjort internationell insats. Vi anser därmed i likhet med övriga allianspartier att det fortfarande finns behov av kompletterande åtgärder när det gäller riksdagens tillkännagivande i betänkande 2014/15:FöU7 (rskr 2014/15:132).

5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 4 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Just nu ser Sveriges ekonomi stark ut. Men samtidigt finns betydande problem och stora utmaningar som den nuvarande regeringen står alltför passiv inför. Tudelningen på arbetsmarknaden är stor, och trots högkonjunkturen blir det allt fler som står långt ifrån arbetsmarknaden. Bostadsmarknaden fungerar dåligt för stora grupper. Tryggheten brister bl.a. på grund av en polisorganisation som är för liten och fungerar för dåligt. Tillgängligheten i vården och omsorgen har försämrats de senaste åren och fortsätter nu att försämrats. Inför dessa utmaningar har regeringen få eller inga svar. Denna passivitet behöver bytas mot riktiga strukturreformer, och i Kristdemokraternas alternativ föreslås en rad sådana.

Sjukvården behöver stärkas. Kömiljarden behöver återinföras, primärvården byggas ut, överbeläggningarna minska och de tillgängliga vårdplatserna öka. Vi avsätter stora resurser för att göra dessa reformer möjliga. Fler platser i äldreboenden måste tillföras och en äldreboendegaranti införs samtidigt som äldres ekonomi förbättras. Tryggheten måste öka och komma alla till del. Det kräver en polis och ett rättsväsen som fungerar och är mer synligt och lokalt förankrat.

Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser. Med Kristdemokraternas politik stärks välfärden, samtidigt som vi sänker skatter på arbete, för barnfamiljer och äldre. Vi står för ett välfärdslofte att lita på.

Politiken måste inriktas på att underlätta för fler jobb och för företag att växa så att fler blir en del av en arbetsgemenskap och skatteintäkterna kan öka. Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste

reformerar så att marknaderna kan växa till sig. För de människor som står utanför arbetsmarknaden måste insatserna vara effektiva och kompletta.

Läget runt Östersjön är i dag mer instabilt än på länge. Under mer än 15 år har vi sett en alltmer avspänd nivå i det säkerhetspolitiska läget i regionen. Sedan Sovjets fall har länderna runt Östersjön valt att lägga mer resurser på välfärdsfrågor och allt mindre på försvar. Nu har läget förändrats och Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har inte tillräckligt tydligt anpassats efter den utvecklingen. Detta förändrades i ett första steg tack vare försvarsöverenskommelsen som Kristdemokraterna, Centerpartiet, Moderaterna och regeringen kom överens om under 2015. Vi anser dock att mer behöver göras, mer än vad regeringen var villig att göra under de fortsatta samtalen i försvarsöverenskommelsen. Omvärldsläget är sådant att vi behöver göra mer omfattande satsningar på försvaret än vad som görs i försvarsöverenskommelsen. Därför valde Kristdemokraterna att lämna den i augusti 2017. Nu presenterar vi i motion 2016/17:3207 en mer omfattande satsning där vi också gör målet om 2 procent av BNP i försvarsbudget på sikt tydligt.

Många, både små och stora, händelser målar sammantaget upp en skrämmande bild av verkligheten, allt ifrån en allvarlig cyberattack mot Estland 2007 till de ryska störningarna av utläggningen av elkabeln Nordbalt mellan Sverige och Litauen. Men även den s.k. ryska påsken 2013 och ubåtskränkningarna i Stockholms skärgård 2014. Inte minst sätter annekteringen av Krim det spända läget på kartan. Sammantaget ger incidenterna och kränkningarna en bild av ett alltmer aggressivt Ryssland som inte skyr att med vapenmakt flytta territorialgränser.

Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än Kristdemokraterna önskar, avstår jag från att delta i beslutet om anslagets fördelning inom utgiftsområde 6. Kristdemokraternas budgetförslag ska behandlas som en helhet där delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Regeringens redovisning av tillkännagivandet om centrum med specialistkompetens i veteranfrågor

Kristdemokraterna vill påminna om att utskottet i sitt yttrande till konstitutionsutskottet 2016/17:FöU5y framhöll vikten av att veteranstödet även skulle omfatta civila som tjänstgjort i olika insatser och att ett veterancentrum skulle tjäna såväl civila som militära veteraner, vilket är en viktig roll för ett veterancentrum. Det av regeringen beslutade och inrättade centrumet för veteransoldater i Försvarsmakten motsvarar inte vad Veteranutredningen föreslog. Centrumet framstår inte som tillgängligt för civila tjänstemän som gjort internationell insats. Vi anser därmed i likhet med övriga allianspartier att det fortfarande finns behov av kompletterande åtgärder

när det gäller riksdagens tillkännagivande i betänkande 2014/15:FöU7 (rskr 2014/15:132).

6. Logistik för högre försvarsberedskap, punkt 5 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

Om vårt förslag till ställningstagande i frågan om logistik för högre försvarsberedskap (reservation 4) avvisas i den förberedande voteringen i kammaren avser vi att i huvudomröstningen stödja det alternativ som förordas av Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:1 Budgetpropositionen för 2018 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som regeringen redogör för i denna proposition (avsnitt 3.3.7).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta Gotlands regemente som organisationsenhet i Försvarsmakten och lokalisera det till Visby (avsnitt 3.3.10).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.4.1).
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.4.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnsystem (avsnitt 3.4.3).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2018 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 18 500 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital (avsnitt 3.4.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet och det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020 (avsnitt 3.4.12).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2018 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.5).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2018 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.5.6).
10. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2018–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.5.6.).

11. Riksdagen anvisar för budgetåret 2018 ramanslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:1189 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta den svenska marinens luftvärnsförmåga i kommande försvarsbeslut och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1783 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av hemvärnets förmåga att strida i mörker och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1918 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att parallellt med färdplanen öka resurserna till det svenska försvaret för att långsiktigt närma sig de av Nato uppsatta finansieringsmålen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig bör underskrida 2,0 procent av BNP fr.o.m. år 2027 (avsnitt 2) och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till Försvarsmakten (avsnitt 4) och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska ha en mindre summa tillgänglig för att hjälpa lokalbefolkningen (avsnitt 9.2) och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (avsnitt 9.4) och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (avsnitt 11.3–11.4) och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsexportmyndigheten (FXM) ska återupprättas (avsnitt 11.5 och 22.3) och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs mer materiel i garnisonernas förråd eftersom centrallagret är ett högriskmål och kan få svårt att leverera i krig (avsnitt 13.2) och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemvärdet bör försees med granatkastare, pansarvärnsrobot och broläggningförmåga (avsnitt 16.2) och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att raketartilleri och attackhelikoptrar bör läggas in i den 25-åriga investeringsplanen och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anskaffning av fem korvetter och fem ubåtar A26 bör läggas in i den tioåriga investeringsplanen (avsnitt 18.11) och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Torped 45 bör uppdateras (avsnitt 18.8) och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att luftförsvaret bör återintegrera ett taktiskt radiosystem (Taras) för att realisera ett eget Link 16-liknande nät, där vi sedan kan välja nationellt krypto eller Natokrypto momentant (avsnitt 19.2) och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produktionstakten av Gripen E/F till svenska försvaret bör höjas med tio fler plan per år fr.o.m. 2023 (avsnitt 19.7) och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bidrag till musikorkestrar i försvaret ska utgå med samma belopp som kommunala bidrag erhålls (avsnitt 22.4) och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör läggas ned och verksamheten föras över på FOI och en ny civilförsvarsmyndighet (avsnitt 26.1–2) och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny civilförsvarsmyndighet bör inrättas under en civilbefälhavare (avsnitt 25) och tillkännager detta för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en egen myndighet för psykologiskt försvar (avsnitt 26.3.2) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsanslaget på sikt bör uppgå till minst 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbandssättning av de 24 av Norge avbeställda artilleripjäserna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet stridsflygplan ska förbli minst 100 och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, bör placeras på Gotland, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anskaffa Seahawkhelikoptrar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarexportmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för vidmakthållande av materiel även ska ligga på Försvarmakten och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förankra anskaffningen av ett nytt medelräckviddigt luftvärnssystem i Sveriges riksdag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3105 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att fatta beslut om omorganisering m.m. av den verksamhet som bedrivs inom ramen för materiel- och logistikförsörjningen i enlighet med den inriktning som följer av SOU 2016:88 (Logistik för högre försvarsberedskap) enligt förslaget i motionen (avsnitt 1.1) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarmaktens investeringar enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2018–2023 som riktlinje för Försvarmaktens investeringar enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärnssystem (avsnitt 1.3) och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2018 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 38 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital enligt förslaget i motionen (avsnitt 1.4) och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att under 2018 besluta om export av 30 stycken JAS 39 Gripen C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel (avsnitt 1.5) och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2018 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 80 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 1.6) och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2018 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 3 100 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar (avsnitt 1.7) och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 2 i motionen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 3 i motionen (avsnitt 1.8) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka användningen av Försvarmaktens helikoptrar i krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges försvarsutgifter ska öka och närma sig 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det psykologiska försvaret som egen myndighet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av drönares påverkan på försvarsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla eller anskaffa motmedel mot drönare och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa Sveriges stridsflygförmåga särskilt med tanke på de utmaningar som införandet av nästa generations JAS Gripen innebär och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa den samlade luftförsvarsförmågan och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en plan för att höja krigsdugligheten i JAS Gripen-systemet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör behålla och förbandssätta alla de Archerpjäser som Norge skulle ha anskaffat och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa Sveriges marina förmåga och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3270 av Roger Richtoff och Mikael Jansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 5 § statsflygsförordningen bör ändras från lokalisering Bromma till Arlanda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnader för Försvarsmakten ska särredovisas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extra medel ska tillskjutas Försvarsmakten i kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges försvarsutgifter ska öka och närma sig 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3629 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet stridsflygplan ska förbli minst 100 och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera återinrättandet av flygflottiljen i Uppsala och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att militär utrustning måste öka i takt med att flygförsvaret byggs ut och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ökade försvarsanslag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3690 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1.

2017/18:3802 av Allan Widman m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens breda roll i samhället och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en oberoende analys av Försvarsmaktens förmågor kontinuerligt ska göras och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara

- övriga samhället behjälplig vid krissituationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tidigarelägga och utöka införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över radarspanings-/stridsledningsförmågan i syfte att stärka den och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda luftstridskrafternas möjlighet att införa stridshelikoptrar i organisationen och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidmakthålla transportflygresurserna och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt påbörja arbetet med att tillskapa en ny myndighet för psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3864 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges försvarsutgifter ska öka och närma sig 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra resurser till anslaget 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	M	SD	Avvikelse från regeringen		
				C	L	KD
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	34 940 784	+282 000	+230 000	+500 000	
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 147 159	-1 147 000			
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	10 816 324	+2 462 000	+978 000		
1:4	Forskning och teknikutveckling	641 905	+80 000	-51 000		
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10 792				
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	1 69 036	+40 000	+46 000		
1:7	Officersutbildning m.m.	218 329	+60 000	-1 000		
1:8	Försvarets radioanstalt	1 106 408	+50 000	-3 000		
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	180 479	+70 000	-1 000		
1:10	Nämnder m.m.	6 301	+1 000			
1:11	Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	91 559	+24 000			
1:12	Försvarsunderrättelsesdomstolen	9 246				
2:1	Kustbevakningen	1 142 760	+294 000	-4 000		
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850				
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080				
2:4	Krisberedskap	1 286 310				
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	305 171				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		M	SD	C	L
		KD			
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	+3 000			-6 000
2:7	Statens haverikommission	46 150			
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	-3 000		-3 000	-1 000
4:1	Elsäkerhetsverket	58 578			
	Nya anslag				
99:1	Frivilligorganisationerna		+200 000		
99:2	Driftvärn		+490 000		
99:3	FMV förvaltningsanslag		+72 000		
99:4	Försvarsexportmyndigheten		+20 000		
99:5	Civilt försvar		+635 000		
99:6	Ekonomiskt försvar		+216 000		
99:7	Övrigt totalförsvar		+133 000		
99:8	Räddningstjänst		+18 000		
99:9	Ny myndighet: psykologiskt försvar				+40 000
Summa för utgiftsområdet		53 835 520	±0	+4 000 000	-3 000
				+1 187 000	+540 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2018 inom
utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*Tusental kronor*

Ramanslag	Avvikelse från Utskottets förslag regeringen	
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	34 940 784
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	±0	1 147 159
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	10 816 324
1:4 Forskning och teknikutveckling	±0	641 905
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	±0	10 792
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	±0	169 036
1:7 Officersutbildning m.m.	±0	218 329
1:8 Försvarets radioanstalt	±0	1 106 408
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	±0	180 479
1:10 Nämnder m.m.	±0	6 301
1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	±0	91 559
1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen	±0	9 246
2:1 Kustbevakningen	±0	1 142 760
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	74 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4 Krisberedskap	±0	1 286 310
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	305 171
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	±0	1 169 221
2:7 Statens haverikommission	±0	46 150
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	393 078
4:1 Elsäkerhetsverket	±0	58 578
Summa för utgiftsområdet	±0	53 835 520

BILAGA 4

Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusentals kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	M	SD	Avvikelser från regeringen		
					C	L	KD
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap Anskaffning av materiel och anläggningar	2019–2024 2019–2027	17 100 000 78 000 000	+22 900 000 +154 000 000			
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	2019–2022	100 000	+900 000			
2:4	Krisberedskap	2019–2021	1 200 000	+800 000			
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	2019–2023	70 000	-40 000			
Summa beställningsbemyndiganden			96 470 000	±0	±0	±0	±0

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	17 100 000	2019–2024
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	78 000 000	2019–2027
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	100 000	2019–2022
2:4 Krisberedskap	±0	1 200 000	2019–2021
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	70 000	2019–2023
Summa beställningsbemyndiganden	±0	96 470 000	